

DERİ VE DERİ MAMULLERİ SEKTÖRÜ

2013 YILI
OCAK-ARALIK DÖNEMİ

İHRACAT PERFORMANS
DEĞERLENDİRMESİ

İTKİB GENEL SEKRETERLİĞİ
AR & GE ve MEVZUAT ŞUBESİ

OCAK 2013

YÖNETİCİ ÖZETİ

Türkiye Genel İhracatı ve Deri Sektörünün Payı

Türkiye İhracatçılar Meclisi kayıt rakamlarına göre, 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde Türkiye genel ihracatı 2012 yılına göre değişmeyerek 151,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye deri ve deri ürünleri ihracatı ise % 16,4 artışla 1 milyar 901 milyon dolara yükselmiştir.

2013 yılı Ocak-Aralık döneminde gerçekleştirilen 1 milyar 901 milyon dolar tutarındaki deri ve deri mamulleri ihracatı ile sektörün Türkiye toplam ihracatındaki payı % 1,3 olmuştur. 2012 yılında bu oran % 1,1 düzeyinde bulunuyordu.

Ülke ve Ülke Grupları Bazında Deri ve Deri Mamulleri İhracatı

Deri ve deri ürünleri ihracatımızda en büyük paya sahip üç pazar Rusya, İtalya ve Almanya'dır. Deri ve deri ürünleri ihracatımızın ülkeler bazında en önemli pazarı olan Rusya'ya yapılan ihracat, 2013 yılında % 10,1 artışla 508,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'nın Türkiye deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı % 26,7'dir.

Bu dönemde deri ve deri ürünleri ihracatının 2. büyük pazarı olan İtalya'ya yapılan deri ve deri ürünleri ihracatı % 3,6 artışla 131,6 milyon dolara yükselirken, bu dönemde Almanya'ya yapılan ihracat ise % 8,2 artışla 114,6 milyon dolara çıkmış bulunmaktadır. 2013 yılında İtalya'nın deri ve deri ürünlerindeki payı % 6,9 olurken, Almanya'nın payı ise % 6 olarak kaydedilmiştir.

Ürün Grupları Bazında Deri ve Deri Mamulleri İhracatı

2013 yılında döneminde deri ve deri ürün grupları içerisinde en çok ihracat ayakkabı ürünlerinde yapılmış olup, 730,1 milyon dolarlık ihracat ile bir önceki yıla göre % 32,4 oranında artış kaydedilmiştir. Ayakkabı ürün grubunun toplam deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı bu dönemde % 38,4 düzeyine yükselmiştir.

Deri ve deri ürün grupları içinde diğer yüksek ihracat yapılan grup deri giyim ve kürk giyim ürünlerinden oluşan deri konfeksiyon grubu olup, bu ürün grubundan gerçekleştirilen toplam ihracat, 2013 yılında geçen yıla göre % 8,2 oranında artarak 617,2 milyon dolara yükselmiştir. Deri giyim ve kürk giyim ürün gruplarının Türkiye toplam deri ihracatındaki payı % 32,5 düzeyindedir.

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ve işlenmiş kürk ürün grupları toplamında 2013 yılında 309,8 milyon dolarlık ihracat yapılmış olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre artış oranı % 19,2 seviyesindedir. Bu ürün grupları toplamının Türkiye toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı % 16,3 olarak hesaplanmaktadır.

Deri ve deri ürünleri ihracatının diğer önemli bir grubu olan saraciye ürün grubundan bu dönemde % 3,6 düşüşle 239,9 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır. Saraciye ürün grubunun Türkiye toplam deri ve deri mamülleri ihracatındaki payı ise % 12,6'dır.

DERİ VE DERİ MAMULLERİ SEKTÖRÜNÜN

2013 YILI OCAK-ARALIK DÖNEMİ

İHRACAT PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ

I. DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Dünya Ekonomisi

2013 yılı sona ererken, dünya ekonomisinin yıl boyunca genel olarak vasat bir performans sergilediği şeklinde değerlendirmeler yapılmaktadır. Yıl boyunca gelişmiş ülke ekonomileri yavaş da olsa toparlanırken, gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranlarında yavaşlamalar sözkonusudur. Dünya ekonomisi başta AB olmak üzere gelişmiş ülkelerin durgunluk ve işsizlik sorunlarıyla ve gelişmekte olan ülkelerin ABD Merkez Bankası'nın (FED) varlık alımlarını azaltarak dünya ekonomisine sermaye akışını durduracağı endişeleri arasında yeni yılın ilk ayına girerken, ABD Merkez Bankası (FED) 18 Aralık'ta sonlanan toplantısında 1 yılı aşkın süredir devam ettiği aylık 85 milyar \$ tutarındaki varlık alım programını Ocak 2014'ten itibaren 10 milyar \$ azaltma kararı alarak ABD ekonomisinin varlık alım programında geri adım atılmasına hazır olduğu ancak, ABD ekonomisindeki toparlanmanın henüz yeterli seviyede olmadığı mesajını vermiştir. Bu nedenle, ABD'de istihdam artışının beklendiği gibi sürmesi halinde tahvil alımlarının yılın geri kalanında da makul bir hızda azaltılacağı ancak tahvil alımlarının 2014 yılı boyunca tamamen sona erdirilmeyeceği öngörülmektedir.

Ayrıca başta AB olmak üzere gelişmiş ülke ekonomilerinde son dönemde olumlu gelişmeler olsa da, genel olarak dünyada ekonomik büyüme ve istihdam anlamında ciddi düzeyde bir düzelme olmadığından fırtına şimdilik dinmiş görünse de temelde sorunlar devam etmektedir. Küresel kriz sonrasında büyümenin itici gücü olan gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızlarında ise son dönemde yavaşlama kaydedilmiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF), 2014 yılının Ocak ayında Dünya Ekonomik Görünüm (World Economic Outlook) raporunu revize ederek dünya ekonomisinin büyümeye devam etmekte olduğu, ancak risklerin de devam ettiğini vurgulamıştır. IMF, 2013 yılı dünya ekonomisinde büyüme oranıyla ilgili daha önceki öngörüsünü % 3 olarak belirtirken, 2014 yılı büyüme tahminini ise Ekim ayındaki tahminine göre % 0,1 artırarak % 3,7 olarak revize etmiştir.

Bu çerçevede gelişmekte olan ülkelerin 2013 yılında % 4,7 büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 5,1 büyüme öngörülmektedir. Gelişmiş ülkelerin ise 2013 yılında % 1,3 büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 2,2 büyüme tahmin edilmektedir.

Güncel tahminlere göre sözkonusu dönemde küresel ticarete 2014 yılında hızlanma beklenmektedir. IMF tahminlerine göre dünya mal ve hizmetler ticareti 2013 yılında % 2,7 artmış olup, 2014 yılında ise % 4,5 büyüme beklenmektedir.

Son dönemde açıklanan veriler, dünyanın ikinci büyük ekonomisine sahip Çin'de yılın ilk yarısında yaşanan yavaşlamanın yerini toparlanmanın aldığını göstermektedir. Bu çerçevede 2013 yılının ilk 3 çeyrek döneminde sırasıyla % 7,7, % 7,5 ve % 7,8 büyüyen Çin ekonomisinde 2013 yıl genelinde ise % 7,7 büyüme kaydedilmiştir. Çin ekonomisi 2012 yılında da % 7,7 büyümüştü. Çin İstatistik İdaresi'ne göre, 2013 yılında GSYH % 7,7 artarken, kişi başına milli gelir ise 4.880 dolara yükseldi.

Böylelikle Çin ekonomisi, küresel bazda en büyük rakipleri ABD, Japonya ve Avrupa Birliği'nden çok daha hızlı büyümeye 2013 yılında da devam etmiş olurken, yüne de yakın zamana kadar çift haneli rakamlarla büyüyen Çin ekonomisinde son yıllardaki yavaşlama da dikkatlerden kaçmamaktadır. Çin ekonomi yönetimi son dönemde temel hedeflerinin ekonomiyi ihracata olan bağımlılığında kurtarıp iç tüketimi artırmak olduğunu ifade etmektedir. 2013 yılında Çin genelinde sanayi üretimi % 9,7 artarken, ülke genelindeki perakende satışlarda ise % 13,1 artış olduğu belirtilmektedir.

Asya kıtasının diğer önemli ekonomisi Japonya'da kronik durgunluk ve deflasyona karşı uygulanan 'Abenomics' adı verilen yeni ekonomik politikası ve Merkez Bankası'nın parasal genişleme programı olumlu sonuçlar vermeye başlamasına rağmen henüz istenen üretim ve ihracat artışları sağlanamamıştır. Bu çerçevede Japon ekonomisinin 2013 yılında % 2 büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 1,7 büyüme öngörülmektedir.

2013 yılı boyunca 100 - 115 dolar/varil aralığında seyreden ham petrol fiyatları yeni yıla 110 dolar/varil seviyelerinde başlarken, 2014 yılında İran'a uygulanan yaptırımların gevşemesi durumunda İran'ın petrol üretimi ve ihracatının artacağı ve dünya petrol fiyatlarında da düşüş olabileceği değerlendirilmektedir. Öte yandan, Ocak ayının 3. haftasında TL'nin Euro ve dolar para birimleri karşısında hızlı değer kaybı nedeniyle Türkiye'nin enerji maliyeti de artmaktadır.

ABD Ekonomisi

Dünyanın en büyük ekonomisi ABD'de ekonomi 2013 yılının ikinci yarısında büyümeye devam etmekte ve AB ekonomilerinden daha iyi bir görünüm sergilemekle birlikte ABD Merkez Bankası (FED) ekonomisindeki toparlanmanın henüz yeterli seviyede olmadığı düşüncesine paralel parasal genişlemeyi tamamen durdurmak yerine yavaş yavaş azaltma yoluna gitmektedir.

Bu çerçevede ABD ekonomisi 2013 yılının ilk çeyrek döneminde % 1,1 büyüme gerçekleştirirken, ikinci çeyrek dönemde % 2,5 büyüme kaydedilmiş, 3. çeyrek dönemde ise % 4,1 büyüme açıklanmıştır. ABD

ekonomisinde 2013 yılının tamamında % 1,9 büyüme olduğu tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 2,8 oranında büyüme öngörülmektedir.

ABD genelinde özel tüketim harcamalarının ise 2013 yılının ilk çeyreğinde % 2,3 artarken, 2. çeyrek dönemde % 1,8, 3. çeyrek dönemde ise % 2 arttığı kaydedilmektedir.

Ülke genelinde gıda dışı perakende satışlarının 2013 yılında % 4,2 artış gösterdiği kaydedilmektedir.

ABD genelinde hazır giyim ve aksesuar ile ayakkabı perakende satışları ise yine 2013 yılında geçen yılın aynı dönemine göre % 3,8 artış göstermiştir.

Öte yandan, ABD genelinde 2013 yılının Kasım ayında % 7 seviyesinde olan işsizlik oranı, Aralık ayında ise % 6,7 seviyesine gerileyerek son 5 yılın en düşük seviyelerini görmüştür.

ABD'nin güncel dış ticaret verilerine göre ülkenin mal ihracatı 2013 yılı Ocak-Kasım döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 1,9 artarak 1 trilyon 456 milyar dolar olarak gerçekleşirken, aynı dönemde ithalat ise % 0,5 azalarak 2,1 trilyon dolara gerilemiştir. Bu dönemde ABD'nin mallar bazında dış ticaret açığı ise % 5,5 düşüşle 646,6 milyar dolara gerilemiştir.

Öte yandan, ABD'de Cumhuriyetçiler ile Demokratların üzerinde anlaşmaya vardıkları önümüzdeki iki yılı kapsayan bütçe tasarısı Temsilciler Meclisi ve Senato'nun onayının ardından Başkan Obama tarafından da onaylanarak ülkede kamu harcamalarının devamına ilişkin riskler büyük ölçüde hafiflemiştir. Yeni bütçe, 2013 yılı başından bu yana devrede olan harcama kesintilerinin etkisini sınırlandıracak, hükümetin Ekim ayında olduğu gibi harcama yapamaz duruma gelmesi riskini azaltacak ve bütçe açığını önümüzdeki 2 yıllık dönemde azaltacak tasarruf tedbirlerini içermektedir.

Avrupa Birliği Ekonomileri

AB ve Euro Bölgesi'nde yılın son dönemine ait açıklanan veriler ekonomide toparlanmanın devam ettiğini ve Euro Bölgesi'ndeki resesyonun giderek daha da hafifleyeceğini gösterirken, krizin tamamen sona erdiğini söylemek için ise henüz çok erken olduğu belirtilmektedir.

Güncel verilere göre, Euro Bölgesi 2013 yılının 3. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 0,4 küçülürken, AB-28 ekonomisi ise aynı dönemde % 0,1 büyüme göstermiştir. Mevcut tahminlere göre 2013 yılında Euro Bölgesi ekonomisinin % 0,4 daraldığı tahmin edilirken, AB genelinde ise aynı dönemde % 0 büyüme gerçekleştiği öngörülmektedir. 2014 yılında ise Euro Bölgesi'nin % 1 oranında büyüyeceği, AB genelinde ise % 1,5 oranında büyüme beklendiği kaydedilmektedir.

Öte yandan, AB'de işsizlik oranlarında yaşanan artış ise 2013 yılının son aylarında yerini durağan seyre bırakmış görünmektedir. Euro Bölgesi işsizlik oranı Ekim ayında % 12,1 iken, Kasım ayında da aynı seviyede

kaydedilmiştir. AB genelinde işsizlik oranı ise Ekim ayında % 10,9 olarak kaydedilirken, Kasım ayında da % 10,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Aynı verilere göre 2013 yılı Kasım ayı itibariyle AB genelinde en yüksek işsizlik oranları % 27,4 ile Yunanistan, % 26,7 ile İspanya ve % 18,6 ile Hırvatistan'da gerçekleşirken, en düşük işsizlik oranları ise % 4,8 ile Avusturya, % 5,2 ile Almanya ve % 6,1 ile Lüksemburg'ta kaydedilmiştir.

AB genelinde 2013 yılının ilk 11 aylık döneminde perakende satışlarda hafif bir kıpırdanma olurken, tekstil, hazır giyim ve ayakkabı satışlarında da yer yer toparlanmalar mevcuttur. Euro Bölgesi'nde perakende satışlar geçen yılın aynı dönemine göre Ekim ayında % 0,3 düşerken, Kasım ayında ise % 1,6 artmıştır. AB genelinde ise perakende satışlar Ekim ayında % 0,3 artarken, Kasım ayında ise % 2 artmış bulunmaktadır.

Tekstil, giyim ve ayakkabı perakende satışları ise Euro Bölgesi'nde geçen yılın aynı dönemine göre Eylül ayında % 1 artarken, Ekim ayında ise % 0,5 artmıştır. Tekstil, giyim ve ayakkabı perakende satışları AB genelinde ise Eylül ayında % 1,5 artarken, Ekim ayında ise % 0,5 artış kaydedilmiştir.

Diğer yandan, AB ekonomisinin önemli göstergelerinden sanayi üretimi Euro Bölgesi'nde geçen yılın aynı dönemine göre Ekim ayında % 0,5 artarken, Kasım ayında ise % 3 oranında artmıştır. AB genelinde ise sanayi üretimi Ekim ayında geçen yılın aynı dönemine göre % 1 artarken, Kasım ayında ise % 3 artış göstermiştir.

Almanya Ekonomisi

İhracat sektörlerimizin en önemli pazarı olan Avrupa Birliği'nin en büyük ekonomisi Almanya'nın GSYH'sinin 2013 yılının 2. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 0,5 büyüdüğü, 3. çeyrek dönemde ise % 0,6 büyüdüğü açıklanmıştır.

Almanya ekonomisinin 2013 yılı genelinde ise % 0,5 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. Almanya'nın 2014 yılında ise % 1,6 oranında büyümesi beklenmektedir.

Almanya'da işsizlik oranı ise ekonomideki yavaşlamaya rağmen AB ortalamasının çok altında seyretmeye devam etmekte olup, Ekim ve Kasım aylarında % 5,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Almanya genelinde perakende satışlarda ise geçen yılın aynı dönemine göre Ekim ayında % 0,1 düşüş kaydedilirken, Kasım ayında ise % 1,6 artış meydana gelmiştir.

AB'nin sanayi üretiminde lokomotifi olan Almanya'nın sanayi üretiminde Ekim ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre % 1,2 artış kaydedilirken, Kasım ayında ise % 4 artış gerçekleşmiştir.

İngiltere Ekonomisi

Avrupa Birliği'nin önemli ekonomilerinden İngiltere'nin GSYH'sinin 2013 yılının 2. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 1,3 büyüdüğü, 3. çeyrek dönemde ise % 1,5 büyüdüğü açıklanmıştır.

İngiltere ekonomisinin 2013 yılı genelinde ise % 1,7 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. İngiltere'nin 2014 yılında ise % 2,4 oranında büyümesi beklenmektedir.

İngiltere'de işsizlik oranı ise Ağustos ayında % 7,5 seviyesindeyken, Eylül ayında % 7,4 seviyesine gerilemiştir.

İngiltere genelinde perakende satışlarda ise geçen yılın aynı dönemine göre Ekim ayında % 1,7 artış kaydedilirken, Kasım ayında ise % 2,6 artış meydana gelmiştir.

İngiltere sanayi üretiminde ise Ekim ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre % 3 artış kaydedilirken, Kasım ayında ise % 2,3 artış gerçekleşmiştir.

Fransa Ekonomisi

Avrupa Birliği'nin önemli ekonomilerinden Fransa'nın GSYH'sinin 2013 yılının 2. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 0,5 oranında büyüdüğü, 3. çeyrek dönemde ise ancak % 0,2 büyüme gösterdiği kaydedilmektedir.

Fransa ekonomisinin 2013 yılı genelinde ise ancak % 0,2 oranında büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 0,9 büyümesi beklenmektedir.

Fransa'da işsizlik oranı ise Ekim ayında % 10,9 seviyesindeyken, Kasım ayında ise % 10,8 seviyesine gerilemiştir.

Fransa genelinde perakende satışlarda ise geçen yılın aynı dönemine göre Ekim ayında % 0,7 artış kaydedilirken, Kasım ayında ise % 2,4 artış meydana gelmiştir.

İngiltere sanayi üretiminde ise Ekim ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre % 0 artış kaydedilirken, Kasım ayında ise % 1,6 artış meydana gelmiştir.

İtalya Ekonomisi

Avrupa Birliği'nin önemli ekonomilerinden ve ihracat sektörlerimizin başlıca pazarlarından İtalya'nın GSYH'sinin 2013 yılının 2. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 2,2 oranında küçüldüğü, 3. çeyrek dönemde ise % 1,9 daraldığı kaydedilmektedir.

İtalya ekonomisinin 2013 yılı genelinde ise % 1,8 oranında küçüldüğü tahmin edilmektedir. İtalya'nın 2014 yılında ise % 0,6 oranında büyümesi beklenmektedir.

İtalya'da işsizlik oranı ise Ekim ayında % 12,5 seviyesindeyken, Kasım ayında % 12,7 seviyesine yükselmiştir.

İtalya genelinde perakende satışlarda ise geçen yılın aynı dönemine göre Eylül ayında % 0,7 düşüş kaydedilirken, Ekim ayında ise % 0,4 gerileme meydana gelmiştir.

İki yıldan fazladır ağır mali borç kriziyle uğraşan İtalya'da hayat koşulları giderek ağırlaşırken, yoksul insan sayısının 9,5 milyonu aştığı belirtilmektedir.

Hollanda Ekonomisi

Özellikle hazır giyim ve konfeksiyon ihracatımızda önemli pazarlarımızdan olan Hollanda ekonomisinin GSYH'sinin 2013 yılının 2. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 1,7 oranında küçüldüğü, 3. çeyrek dönemde ise % 0,8 daraldığı kaydedilmektedir.

Hollanda ekonomisinin 2013 yılı genelinde ise % 1,3 oranında küçüldüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 0,3 oranında büyümesi beklenmektedir.

Geçmiş dönemlerde AB'nin en düşük işsizlik oranına sahip olan ülkelerinden biri olan Hollanda'da işsizlik oranı son yıllarda artışa geçmiş olup, bu yılın Ekim ayında % 7 seviyesindeyken, Ağustos ayında % 6,9 seviyesine gerilemiştir.

Hollanda'da perakende satışlarda geçen yılın aynı dönemine göre Eylül ayında % 5 düşüş kaydedilirken, Ekim ayında ise % 3,1 düşüş meydana gelmiştir.

İspanya Ekonomisi

Avrupa Birliği'nin önemli ekonomilerinden ve hazır giyim başta olmak üzere ihracat sektörlerimizin önemli pazarlarından İspanya ekonomisi içinde bulunduğu borç sarmalı ve durgunlaşan ekonomiye bağlı olarak artan işsizlik nedeniyle zor bir dönemden geçerken, ülkenin GSYH'sinin 2013 yılının 2. çeyrek döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 1,6 oranında küçüldüğü, 3. çeyrek dönemde ise % 1,1 daraldığı kaydedilmektedir.

İspanya ekonomisinin 2013 yılı genelinde % 1,2 oranında küçüldüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 0,6 oranında büyümesi beklenmektedir.

İspanya genelinde perakende satışlarda geçen yılın aynı dönemine göre Ekim ayında % 0,3 düşüş kaydedilirken, Kasım ayında ise % 2,1 artış meydana gelmiştir.

Yunanistan ile birlikte AB'nin en yüksek işsizlik oranına sahip iki ülkesinden biri olan İspanya'da işsizlik oranı Ekim ayında % 26,7 iken, Kasım ayında da aynı seviyede gerçekleşmiştir.

Diğer Bazı Hedef Pazarlardaki Gelişmeler

BDT Ülkelerinde Gelişmeler

Rusya Pazarındaki Gelişmeler

İhracat sektörlerimizin en önemli pazarlarından Rusya ekonomisi 2012 yılı genelinde büyüme oranı % 3,4 olarak açıklanırken, 2013 yılında ise ekonominin ancak % 1,3 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. Rusya ekonomisinin en önemli sorunları arasında düşük güven ve zayıf yatırım ortamı, azalan iç tüketim ve düşen sanayi üretimi görülmektedir.

Rusya ekonomisinin 2014 yılı genelinde ise % 2,2 oranında büyümesi öngörülmektedir.

Rusya'da perakende satışlarda 2013 yılının ilk aylarında başlayan ivme kaybı devam etmektedir. Ülke genelinde perakende satışlar Ekim ayında geçen yılın aynı dönemine göre % 3,6 artarken, Kasım ayında kısmen hızlanarak % 4,5 artış göstermiştir.

Ülke genelinde enflasyon ise artmaya devam ederek 2013 yılı sonunda yıllık % 6'nın üstünde kaydedilmiştir.

Rusya genelinde resmi işsizlik oranının % 6 düzeylerinde olduğu kaydedilirken, 2014 yılında işsizlik oranında düşüş öngörülmemektedir.

Petrol fiyatlarındaki dalgalı seyir ve kamu harcamalarındaki artış nedeniyle Rusya'nın cari fazlasının 2014 yılında gerilemesi beklenmektedir.

Öte yandan, Ocak ayının başından beri dolar ve euro karşısında değer kaybeden ruble, 24 Ocak tarihi itibarıyla 1 € = 47 ruble seviyesine kadar gerileyerek son 5 yılın en düşük seviyesini görürken, dolar karşısında da değer kaybederek 1 \$ = 34.3 seviyesini görmüş oldu.

Öte yandan, OECD yeni yılın ikinci haftasında yaptığı açıklamayla Rusya ekonomisinin büyümeye devam ettiğini ancak yapısal reformların geciktirilmemesi uyarısında bulunmaktadır.

Hazır giyim, deri ve tekstil ürünleri ihracatımız açısından önemli bir pazar olan Rusya ekonomisinde 2014 yılında iç pazardaki canlılığın kısmen devam etmesi beklenirken, olası bir küresel ekonomik krizde petrol fiyatlarının düşmesi durumunda gelirlerinin büyük bölümü petrole bağlı olan Rusya ekonomisinin orta ve uzun vadede düşük de olsa sıkıntıya girme olasılığı da mevcuttur. Nitekim Rusya Devlet Başkanı Putin'in de derinleşen küresel ekonomik krizin petrol ihracatçısı Rusya'yı 2014 yılında daha çok

etkileyebileceğini vurgulayarak ekonomi yönetiminden gerekli tedbirleri almasını istediği belirtilmektedir.

Diğer BDT Ülkelerindeki Gelişmeler

BDT ülkeleri arasında birçok ihracat sektörü açısından potansiyel vaadeden pazarlar arasında yer alan Kazakistan ekonomisi büyük oranda petrol ve doğalgaz ihracatına bağımlı bir hammadde ekonomisi olup, ekonomideki performansı petrol fiyatlarına paralel gelişmektedir. Dünya Bankası verilerine göre Kazakistan'da kişi başına düşen gelir resmi verilere göre 10 bin doları aşmış olup, Orta Asya ülkeleri arasında gelir büyüklüğü açısından lider konumundadır. Son yıllarda ekonominin istikrarlı bir şekilde büyümesi ve yabancı yatırımların artması halkta adil bir gelir dağılımı sağlamamakla birlikte yoksulluk azalmaktadır.

Güncel verilere göre Kazak ekonomisi 2013 yılında % 5 oranında büyürken, 2014 yılı için büyüme oranı % 5,2 olarak öngörülmektedir. Ülkede işsizlik oranı da % 5 – 5,5 aralığında gayet düşük bir seviyededir.

BDT üyeleri arasında diğer önemli bir ülke olan Ukrayna'da ise, önceki yıllara göre nispeten daha istikrarlı seyreden siyasi ortam, yerini 2013 yılının son döneminden beri devam eden gösteriler ve siyasi gerilime bırakmıştır. Ukrayna Hükümeti, İşbirliği Anlaşması imzalamaktan son anda vazgeçtiği AB ile Kazakistan ve Belarus'un da dahil olduğu Gümrük Birliğine girmesi için baskı yapan Rusya'nın arasında kalırken, ülke ekonomisinin önemli bir kısmının hala kayıtdışı ekonomiden oluşması en ciddi sorunlardan biri olarak devam etmektedir.

Güncel verilere göre 2013 yılında % 0,4 büyüdüğü tahmin edilen Ukrayna ekonomisinin 2014 yılında ise % 1,5 büyümesi öngörülmektedir.

Bölgenin diğer önemli ülkesi ve ihracat pazarlarımızdan olan Beyaz Rusya (Belarus) ekonomisinin 2013 yılında % 2,1 oranında büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılı için ise % 2,5 oranında bir büyüme öngörülmektedir.

2013 yılında yıllık % 17,5 seviyesine kadar yükselen enflasyon, ekonominin en ciddi sorunu olmaya devam ederken, enflasyon oranının 2014 yılında % 15'in altına gerilemesi hedeflenmektedir.

Bilindiği gibi Beyaz Rusya ekonomi ve dış ticaret açısından büyük ölçüde Rusya'ya bağımlı olup, Beyaz Rusya, Rusya ve Kazakistan arasında kurulan gümrük birliği de 2012 yılının Ocak ayından beri yürürlüktedir.

Ortadoğu Ekonomileri

Başta Suriye'de devam eden iç savaş ve Mısır'da düşmeyen siyasi gerilim olmak üzere Ortadoğu'da sıcak gündem bu dönemde de devam ederken, Türkiye ihracatı ve ekonomisi de bu olumsuz atmosferden etkilenmeye devam etmektedir.

Uluslararası yaptırımlar ve iç savaş nedeniyle 2012 yılında % 10'un üzerinde bir oranda küçüldüğü tahmin edilirken Suriye ekonomisinin, iç savaşın şiddetinin daha da artmasıyla birlikte 2013 yılında çökme noktasına yaklaştığı öngörülmekte ve iç savaş nedeniyle ülkenin altyapısı da büyük ölçüde tahrip olmuş durumdadır.

Başta tekstil ve hammaddeleri olmak üzere ihracat sektörlerimizin önemli bir pazarı olan Ortadoğu ülke grubundaki Suriye tarafından Serbest Ticaret Anlaşması'nın askıya alınması ve Türkiye'den yapılan ihracatlarda % 30 oranında ek gümrük vergisi uygulanması sonucunda genel ihracatın yanı sıra geçmiş dönemlerde en fazla sektörel ihracatımızın olduğu tekstil ve hammaddeleri ihracatı dibe vurduğu 2012 yılının ardından 2013 yılında % 44,2 artışla 44,3 milyon dolar olurken, hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı ise aynı dönemde % 277 artışla 40,9 milyon dolara ulaşmıştır.

Özellikle tekstil ve hammaddeleri ihracatımızda başlıca pazarlardan olan İran, son yıllarda ABD'nin öncülük ettiği mali ve ekonomik yaptırımlar nedeniyle sıkıntılı bir süreçten geçerken, İran'da Cumhurbaşkanlığına Ruhani'nin seçilmesi sonrasında başlayan ABD-İran yakınlaşmasının yanı sıra BM ile İran arasında 2013 yılının Kasım ayında varılan anlaşma, İran'a uygulanan ekonomik ambargonun azaltılması açısından büyük önem taşımaktadır. Anlaşma kapsamında, İran'ın petrokimya ihracatı, otomotiv sanayii, altın ticareti ve diğer değerli metallere uygulanan ambargolar askıya alınacağı belirtilmektedir.

İran'ın nükleer faaliyetlerinin bir kısmını askıya aldığı açıklaması ardından Avrupa Birliği, İran'a yönelik bir dizi ekonomik yaptırımı durdurma kararı alırken, Kasım ayında yapılan uluslararası ara bir anlaşmaya uygun olarak AB'nin askıya aldığı yaptırımlar petrokimya ürünleri, altın ticareti, değerli metaller ve mali transferleri ilgilendi Yaptırımların kısmen ortadan kalkacak olmasıyla olumlu adımların atılacağını düşünen Türk ihracat sektörü, İran'ı değerlendirilmesi gereken büyük pazar olarak görmektedir.

Diğer yandan, İran ekonomisinin ağırlaşan yaptırımlar nedeniyle 2010 yılından beri 90 milyar dolar zarara uğradığı belirtilmektedir. İran'ın yaptırımlar nedeniyle 2012 yılında % 1,5 düzeyinde küçüldüğü belirtilirken, işsizlik oranının ise % 20'ye yaklaştığı tahmin edilmektedir. İran ekonomisinin 2013 yılında da % 1,5 oranında daraldığı tahmin edilmektedir.

Ortadoğu pazarının önemli ülkelerinden ve Türkiye'nin yükselen ihracat pazarı Irak ekonomisinin 2013 yılında % 3,7 oranında büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 6,3 oranında büyüme beklenmektedir. 30 milyona yakın nüfusu ve gelecekte artması beklenen petrol gelirleri sayesinde özellikle ayakkabı, halı ve konfeksiyon sektörlerimiz için gittikçe büyüyen pazar haline gelen Irak'ın önemi ihracat sektörlerimiz açısından giderek daha da artmakta ve Kuzey Irak'ta bir çok Türk hazır giyim firması mağaza açmaktadır.

Öte yandan, yabancı petrol şirketlerinin Irak'ta petrol üretmeye başlamasıyla birlikte petrol ihracatının artması, buna paralel ülkenin mali durumunun

düzelmesi ve büyümenin devam etmesi beklenmektedir. Halen milli gelirin büyük bölümü petrol ihracatından sağlanmaktadır. Güncel tahminlere göre Irak 2035'e kadar petrol ihracatından yıllık ortalama 200 milyar dolar olmak üzere toplam yaklaşık 5 trilyon dolarlık bir gelir beklenmektedir.

Dünyanın başlıca petrol ihracatçılarından ve Ortadoğu'nun en zengin ekonomisi olan Suudi Arabistan'da, ülkenin GSYH'sinin 600 milyar doları aştığı hesaplanırken, satın alma paritesine göre kişi başına gelir ise 25 bin dolar seviyesinde bulunmaktadır. Güncel verilere göre Suudi Arabistan'ın 2013 yılında % 3,6 oranında büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında ise % 4'ün üzerinde bir oranda büyüme beklenmektedir.

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisinde 2013 yılında genel olarak değişken ve dalgalı küresel ortama uyum çabalarıyla birlikte genel olarak beklentilerin üzerinde bir büyüme sağlanırken, 2014 yılının ise ABD odaklı küresel sermaye hareketlerine ve iç-dış siyasi istikrara da bağlı olarak daha zor geçebileceği öngörülmektedir. Yine Merkez Bankasının sıkı para politikası ve bireysel kredilere yönelik alınan tedbirlerin iç tüketimi olumsuz etkilemesi de beklenmektedir. 17 Aralık tarihinde başlatılan yolsuzluk soruşturmasının ardından yükselen siyasi gerilimin yeni yılın ilk çeyrek döneminde siyasi ve ekonomik istikrarı olumsuz etkilemesinden endişe edilmektedir.

2013 yılının ilk çeyrek döneminde % 3, ikinci çeyrek döneminde ise % 4,5 oranında büyüyen Türkiye ekonomisinin, yılın 3. çeyrek döneminde ise beklentilerin üzerine çıkarak % 4,4 büyüdüğü açıklanmıştır. Böylece 2012 yılında ivme kaybeden büyüme oranı artışı, 2013 yılının ikinci ve üçüncü çeyrek dönemlerinde yeniden yükselişe geçmiş olup, GSYH yıllık bazda 2011 yılının son çeyrek döneminden beri en hızlı artışını 2013'ün 2. ve 3. çeyrek dönemlerde kaydetmiştir. 2012 yılında sadece net ihracatın katkısıyla sınırlı büyüyen ekonomi, 2013 yılında ise daha çok iç talepte yaşanan artış ile kamu harcamalarındaki artış sayesinde büyümektedir.

Bu çerçevede, yurt içi talepte artışa bağlı olarak 2013 yılının ilk çeyreğinden itibaren iç tüketime dayalı bir büyüme performansı sergileyen Türkiye ekonomisinde ikinci çeyrekte hız kazanan tüketim harcamalarının 3. çeyrekte bir nebze ivme kaybettiği görülürken, özel sektörün yatırım harcamaları bu dönemde de artmaya devam etmiştir. Bu çerçevede, sabit fiyatlarla hanehalklarının yurt içi tüketim harcamaları 3. çeyrek dönemde % 5,1 artarak büyüme oranını yukarı taşımıştır.

Son olarak Ocak ayında güncellenen IMF verilerine göre Türkiye ekonomisinin 2013 yılında % 3,8 oranında büyüdüğü, 2014 yılında ise % 3,5 büyüyeceği tahmin edilirken, raporda IMF ekonomi yönetiminin daha sıkı bir mali ve parasal politika uygulaması tavsiyesinde bulunmaktadır.

İhracat sektörlerimizi yakından ilgilendiren döviz kurlarıyla ilgili olarak 2013 yılını 1 \$ = 2,13 TL ve 1 € = 2,94 ortalama değerleriyle kapatan Türk Lirası, ABD kaynaklı sermaye hareketi algılarına da bağlı olarak Ocak ayı boyunca

dolar ve euro karşısında değer kaybetmiş bulunmaktadır. İhracat sektörlerimizi yakından ilgilendiren dolar / euro paritesi ise 1,37 € / \$ seviyelerinde seyretmektedir. Yeni yılın ilk ayında gerçekleşen TL'deki değer kaybı genel ekonominin istikrarı kadar ihracat sektörlerini de endişelendirmektedir nitekim döviz kurlarındaki hızlı iniş-çıkışlar ihracat sektörlerine yarardan çok zarar vermekte, kurların istikrarlı seyri ise ihracatın rekabet gücü açısından faydalı olmaktadır.

Öte yandan Ocak ayında kurlarda yaşanan hızlı artış ile faizlerde artış baskısı sonucunda kredi ve yatırım maliyetlerinin artarak bankaların kredi musluklarını kısması ve reel sektörün de yatırım iştahının azalmasından, bunun sonucu olarak ta işsizlik oranlarında önümüzdeki aylarda yükseliş olmasından endişe edilmektedir.

Ekonominin lokomotifi olan ihracat 2013 yılında yavaşlayarak TİM ihracat kayıt verilerine göre geçen yıla kıyasla % 0 artışla 151,7 milyar dolarda kalırken, başlıca ihracat pazarlarımızın yer aldığı AB'deki daralma ve bölgemizdeki siyasi gerilimin 2014 yılında da ihracatı olumsuz yönde etkilemesi beklenmektedir.

Öte yandan, 2012 yılında ithalatın hız kesmesiyle azalan dış ticaret açığında, 2013 yılının ilk 11 aylık döneminde yeniden artışa geçen iç talebin de etkisiyle kısmi bir yükseliş sözkonusudur. TÜİK verilerine göre Türkiye genel ihracatı 2013 yılının ilk 11 aylık döneminde % 0,8 düşüyle 138,7 milyar dolar olarak kaydedilirken, ithalat ise aynı dönemde % 3,6 artışla 228,5 milyar dolara yükselmiştir. Bu sonuçlara göre yılın ilk 11 aylık döneminde dış ticaret açığı % 16,8 artışla 89,8 milyar dolara yükselmiş ve ihracatın ithalatı karşılama oranı geçen yılın aynı döneminde % 64,5 iken, bu yılın Ocak-Kasım döneminde ise % 60,7'ye gerilemiştir.

Sanayi üretiminde yılın son çeyreğinde karışık sinyaller alınmaktadır Nitekim TÜİK sanayi üretim endeksine göre imalat sanayii endeksi bir önceki yılın aynı dönemine göre Eylül ayında % 8 artış gösterirken, Ekim ayında ancak % 0,9 artmış, Kasım ayında ise % 5,6 artmış bulunmaktadır.

Merkez Bankası tarafından açıklanan kapasite kullanım verilerine göre ise imalat sanayii kapasite kullanım oranı 2013 yılı Ekim ayında geçen yılın aynı ayına göre % 1,5 artışla % 76,4'e yükselirken, Kasım ayında % 1,6 artışla % 75,6'ya yükselmiş, Aralık ayında ise % 2,4 artışla % 76 olarak kaydedilmiştir.

Öte yandan, TÜİK tarafından açıklanan verilere göre işsizlik oranı 2013 yılı Ağustos ayında geçen yılın aynı dönemine göre % 1 artarak % 9,8'e yükselirken, Eylül ayında geçen yılın aynı dönemine göre % 0,8 artarak % 9,9 seviyesiyle son 6 ayın en yüksek seviyesi kaydedilmiş, Ekim ayında ise geçen yılın aynı dönemine göre % 0,6 artarak % 9,7 seviyesinde kaydedilmiştir.

Ekonomiyi ilgilendiren diğer önemli bir gösterge olan enflasyon verilerinde ise Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) 2013 yılı genelinde % 7,4 artış gösterirken, Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE) ise aynı dönemde % 7 artış göstermiştir.

Öte yandan, yükseliş trendine giren kur ve enflasyon hareketlerine karşın faiz artırımına gidebileceği belirtilen Merkez Bankası, yeni yılın ilk ayında yapılan Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında % 4,5 olan politika faizini değiştirmezken, toplantıda ek parasal sıkılaştırma (EPS) uygulanması gerekli görülen günlerde, bankalararası piyasadaki faizlerin % 7,75 (marjinal fonlama oranı) yerine % 9 civarında oluşmasının kararlaştırılması örtülü faiz artırımını olarak ta değerlendirilmektedir.

II. İHRACATIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Deri ve Deri Ürünleri İhracatında Başarılı Bir Yıl

Türkiye İhracatçılar Meclisi kayıt rakamlarına göre, 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde Türkiye genel ihracatı bir önceki yıla göre değişmeyerek 151,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Aynı dönemde Türkiye deri ve deri ürünleri ihracatı ise % 16,4 artışla 1 milyar 901 milyon dolara yükselmiştir. (Bkz. Tablo II.1)

2013 yılı Ocak-Aralık döneminde gerçekleştirilen 1 milyar 901 milyon dolar tutarındaki deri ve deri mamülleri ihracatı ile sektörün Türkiye toplam ihracatındaki payı % 1,3 olmuştur. 2012 yılında bu oran % 1,1 düzeyinde bulunuyordu.

Deri ve deri mamülleri ihracatının Türkiye genel ihracatından aldığı pay aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo – III.1

Türkiye'nin Genel İhracatında Deri ve Deri Ürünleri İhracatının Payı						
Birim: 1000\$	2011	2012	11/12 Değişim %	2012 Ocak-Aralık	2013 Ocak-Aralık	12/13 Değişim %
Türkiye Genel İhracatı	134.906.869	151.695.192	11,3	151.695.192	151.707.002	0,0
Deri ve Deri Mamülleri İhracatı	1.479.274	1.633.988	18,2	1.633.988	1.901.404	16,4
Deri ve Deri Mamülleri İhracatının Genel İhracat İçindeki Payı %	1,1	1,1		1,1	1,3	

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıt Rakamları

III. AYLAR İTİBARIYLA İHRACATIN SEYRİ

Deri Ürünleri İhracatı

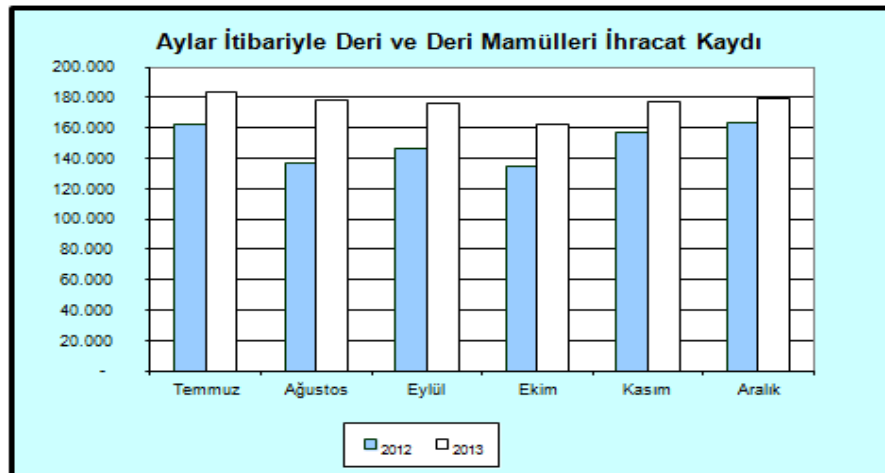
2013 yılı Temmuz-Aralık döneminde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatının aylık seyri incelendiğinde, Temmuz ayındaki vasat performansını takiben sektör ihracatı, Ağustos ayında % 30'un üstünde bir artış oranını gördükten sonra Eylül ve Ekim aylarında da başarılı bir seyir izleyerek sırasıyla % 20,1 ve % 20,6 oranlarında artış göstermiştir. Kasım ve Aralık aylarında yaşanan ivme kaybına rağmen 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde deri ve deri ürünleri ihracatı geçen yılın aynı dönemine göre % 16,4 artışla 1 milyar 901 milyon dolara yükselmiştir. 2012-2013 yılı ikinci yarı döneme ilişkin deri ve deri mamulleri ihracatı aylık seyri, aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo – IV.1

Aylar İtibariyle Deri ve Deri Mamülleri İhracat Kaydı			
Birim: 1000 \$			2012 / 2013
	2012	2013	% Değişim
Temmuz	161.803	183.536	13,4
Ağustos	136.989	178.533	30,3
Eylül	146.754	176.192	20,1
Ekim	134.518	162.191	20,6
Kasım	157.364	177.456	12,8
Aralık	162.995	179.531	10,1
TOPLAM	1.633.988	1.901.404	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri

Grafik – IV.1

IV. BAŞLICA ÜLKE GRUPLARI VE ÜLKELER İTİBARIYLA İHRACAT

Başlıca Pazarlar Bazında Değerlendirme

Deri ve deri ürünleri ihracatımızın ülkeler bazında en önemli pazarı olan Rusya'ya yapılan ihracat, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde % 10,1 artışla 508,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'nın Türkiye deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı bu dönemde % 26,7 olarak hesaplanmaktadır.

2013 yılının Ocak-Aralık döneminde deri ve deri ürünleri ihracatının başlıca pazarları arasında en çok dikkat çeken ülkeler Litvanya, Çin Halk Cumhuriyeti ve Irak'tır. Litvanya'ya yapılan ve büyük bölümü ayakkabıdan oluşan deri ve deri ürünleri ihracatı bu yılın Ocak-Aralık döneminde % 1968 artışla 74,9 milyon dolara yükselmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti'ne yapılan ihracat, aynı dönemde % 69,8 artışla 81,2 milyon dolara yükselirken, toplam deri ihracatındaki payı ise % 4,3'e yükselmiştir. Irak'a yapılan deri ve deri ürünleri ihracatı ise sözkonusu dönemde % 32,8 artışla 114 milyon dolara yükselirken, toplam deri ürünleri ihracatındaki payı ise % 6 olarak kaydedilmiştir.

AB'deki pazarlara yapılan deri ve deri ürünleri ihracatında geçmiş dönemlerde yaşanan düşüşlerin yerini nispeten toparlanma almıştır. Bu bağlamda deri ürünleri ihracatının 2. büyük pazarı İtalya'ya yapılan ihracat, 2013 yılında % 3,6 artışla 131,6 milyon dolar olarak kaydedilirken, AB pazarının diğer önemli ülkesi Almanya'ya deri ürünleri ihracatı ise aynı dönemde % 8,2 artışla 114,6 milyon dolar olmuştur. Diğer bir AB ülkesi olan İngiltere'ye deri ve deri ürünleri ihracatı ise Ocak-Aralık döneminde % 14,3 artışla 72,1 milyon dolara yükselmiştir. İlk 10 pazar içinde yer alan AB ülkeleri içinde Ocak-Aralık döneminde sadece Fransa'ya yapılan ihracatta küçük bir düşüş meydana gelmiş ve bu pazara ihracat bu dönemde % 0,7 gerileyerek 72,1 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

Deri ve deri ürünleri ihracatında diğer öne çıkan ülkelerin başında bu dönemde ihracat değeri % 22,9 artış göstererek 70,3 milyon dolara yükselen Ukrayna yerilirken, % 16,8 artışla 57,6 milyon dolara yükselen Hong Kong diğer dikkat çeken pazar olarak sıralanabilir.

Bu dönemde ilk 10 pazar içinde yer almamasına karşın % 53,5 oranında artış göstererek 24,8 milyon dolar değerinde ihracat yapılan BAE de dikkat çekerken, G.Kore'ye yapılan ihracat ise % 82,4 artışla 16,4 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

TÜRKİYE DERİ ve DERİ ÜRÜNLERİ İHRACATI

	2012 ARALIK 1000 \$	2013 ARALIK 1000 \$	DEĞİŞİM %	2012 OCAK-ARALIK 1000 \$	TOPLAM DERİ'DE PAY %	2013 OCAK-ARALIK 1000 \$	TOPLAM DERİ'DE PAY %	DEĞİŞİM %
1 RUSYA FEDERASYONU	67.815	69.639	2,7	461.356	28,2	508.174	26,7	10,1
2 İTALYA	10.059	10.884	8,2	127.083	7,8	131.602	6,9	3,6
3 ALMANYA	8.792	9.001	2,4	105.945	6,5	114.633	6,0	8,2
4 İRAK	8.063	8.338	3,4	85.783	5,2	113.944	6,0	32,8
5 ÇİN HALK CUMHURİYETİ	4.681	5.732	22,5	47.813	2,9	81.201	4,3	69,8
6 LİTVANYA	226	8.205	3.533,2	3.620	0,2	74.860	3,9	1.968,1
7 FRANSA	5.323	6.124	15,1	72.590	4,4	72.102	3,8	-0,7
8 İNGİLTERE	5.326	7.059	32,5	63.027	3,9	72.070	3,8	14,3
9 UKRAYNA	2.508	5.769	130,0	57.145	3,5	70.247	3,7	22,9
10 HONG KONG	4.501	4.198	-6,7	49.332	3,0	57.640	3,0	16,8
İLK 10 ÜLKE TOPLAMI	117.293	134.949	15,1	1.073.694	65,7	1.296.473	68,2	20,7
TOPLAM DERİ ve DERİ ÜRÜNLERİ İHRACATI	162.995	179.531	10,1	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Ülke Grupları Bazında Değerlendirme

Ülke grupları açısından değerlendirildiğinde, deri ve deri ürünleri ihracatımızın % 33,9'luk payıyla en önemli pazarı olan AB-27 ülke grubuna yapılan ihracat 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde % 18 artışla 644,4 milyon dolar olmuştur.

Deri ve deri ürünleri ihracatında diğer önemli pazarımız olan eski Doğu Bloğu ülke grubuna yapılan ihracat, bu dönemde % 9,7 oranında artarak 622,4 milyon dolara yükselmiştir. Bu ülke grubunun Türkiye toplam deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı ise % 32,7 olarak kaydedilmiştir.

Ülke grupları arasında bu dönemde en yüksek artış oranı ise % 35,9 ile Asya ülke grubunda kaydedilmiştir. Asya ülkelerine bu dönemde 181,2 milyon dolar değerinde deri ve deri ürünleri ihracatı yapılırken, toplam deri ihracatı içindeki payı ise % 9,5'e yükselmiştir.

Aynı dönemde, Ortadoğu ülkeleri grubuna yapılan deri ve deri ürünleri ihracatı % 29,7 oranında artış gösterirken, toplam deri ihracatı içindeki payı ise % 11,9'a yükselmiştir.

Ülke Grupları İtibariyle Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracat Kaydı

	2012 ARALIK 1000\$	2013 ARALIK 1000\$	DEĞİŞİM %	PAY %	2012 OCAK-ARALIK 1000\$	2013 OCAK-ARALIK 1000\$	DEĞİŞİM %	PAY %
AB Ülkeleri (27) Toplamı	42.806	54.160	26,5	30,2	545.998	644.421	18,0	33,9
Eski Doğu Bloku Ülkeleri Toplamı (Rusya Fed., Ukrayna, Sırbistan, B. Rusya vb)	73.963	79.245	7,1	44,1	567.262	622.439	9,7	32,7
Ortadoğu Ülkeleri Toplamı (Irak, S. Arabistan, İsrail, BAE vb)	15.245	16.880	10,7	9,4	174.134	225.900	29,7	11,9
Asya ve Okyanusya Ülkeleri Toplamı (Çin, Hong Kong, Japonya, G. Kore vb.)	14.074	14.107	0,2	7,9	133.390	181.223	35,9	9,5
Türk Cumhuriyetleri Toplamı (Kazakistan, Azerbaycan, Özbekistan, vb)	6.020	4.650	-22,8	2,6	79.371	78.663	-0,9	4,1
Afrika Ülkeleri Toplamı (Fas, Mısır, Libya, Tunus vb)	4.984	4.885	-2,0	2,7	61.708	65.188	5,6	3,4
Amerika Ülkeleri Toplamı (ABD, Kanada, Brezilya, Meksika vb)	2.854	3.461	21,3	1,9	38.827	42.199	8,7	2,2
Diğer Avrupa Ülkeleri Toplamı (Norveç, İsviçre, KKTC)	2.499	1.280	-48,8	0,7	25.302	31.338	23,9	1,6
Serbest Bölgeler Toplamı	755	613	-18,8	0,3	5.558	6.966	25,3	0,4
Toplam Deri ve Deri Ürünleri İhracat Kaydı	162.995	179.531	10,1	100,0	1.633.988	1.901.404	16,4	100,0

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

AB'ne İhracatta % 18 Artış

Deri ve deri mamulleri ihracatımızda en büyük pazarımız olan AB ülkelerine yönelik ihracatımız, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde % 18 oranında artarak 644,4 milyon dolara yükselmiştir.

AB ülkeleri arasında 131,6 milyon dolarlık ihracat ve % 6,9'luk payla İtalya, 114,6 milyon dolar ihracat ve % 6'lık payla Almanya, 72,1 milyon dolar değerinde ihracat ve % 3,8 payla Fransa ile yine 72,1 milyon dolar ihracat ve % 3,8 payla İngiltere en büyük alıcılardır.

Bu dönemde deri ve deri mamulleri ihracatı İtalya'ya % 3,6 oranında artarken, Almanya'ya % 8,2, İngiltere'ye ise % 14,3 oranında artmış olup, sadece Fransa'ya % 0,7 oranında düşmüş bulunmaktadır.

İtalya AB Pazarında Birinci

Deri ve deri ürünleri ihracatında Rusya Federasyonu'ndan sonra en önemli ikinci pazarımız olan İtalya'ya yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 3,6

oranında artarak 131,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İtalya'nın deri ve deri ürünleri ihracatımızdaki payı bu dönemde % 6,9 olarak gerçekleşmiştir.

İtalya pazarına en fazla saraciye ürünleri ihracatı yapılmakta olup, bu gruptaki ürünlerden yapılan ihracat bu dönemde % 4,2 oranında artış göstererek 64,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İtalya'nın toplam saraciye ihracatındaki payı % 26,8 olup, bu ürün grubunda Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı pazar durumundadır.

Almanya'ya İhracatta Toparlanma

Almanya'ya yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı, durgun geçen 2013 yılının ilk yarısının ardından, yılın ikinci yarısında nispeten toparlanarak yıl genelinde % 8,2 artışla 114,6 milyon dolar olarak kaydedilmiştir. Almanya'nın deri ve deri ürünleri ihracatımızdaki payı bu dönemde % 6 olarak kaydedilmiştir.

Almanya pazarına en fazla deri-kürk konfeksiyon ihracatı yapılmakta olup ve bu gruptaki ürünlerden yapılan ihracat bu dönemde % 1,9 oranında artış göstererek 46 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Deri-kürk konfeksiyon ihracatında Almanya'nın pazar payı yaklaşık % 7,5 olup, bu dönemde 3. büyük pazarımız durumundadır.

Fransa'ya İhracat Düşerken, İngiltere'de % 14,3 Artış

AB ülke grubunun önemli pazarı Fransa'ya yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı, 2013 yılında % 0,7 oranında azalarak 72,1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece Fransa'nın deri ve deri ürünleri ihracatımızdaki payı % 3,8 olarak kaydedilmiştir.

AB ülke grubunun diğer önemli bir pazarı olan İngiltere'ye yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı da, 2013 yılında % 14,3 oranında artarak 72,1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İngiltere'nin deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı % 3,8'dir.

AB Pazarının Yeni Yıldızı Litvanya

AB ülke grubunda yeralan pazarlardan Litvanya'ya yapılan ihracat, anılan dönemde % 1.968 gibi yüksek bir oranda artarak 3,6 milyon dolardan 74,9 milyon dolara yükselirken, bu ülkenin toplam deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı da % 3,9'a yükselmiştir. Bu pazara yapılan ihracatın hemen hemen tamamı (72,2 milyon dolar) ayakkabı ihracatından oluşmakta olup, bu dönemde en çok ayakkabı ihracatı yapılan 3. pazar konumuna yükselmiştir.

Bu dönemde Bulgaristan'a yapılan ihracat % 6 artışla 22,4 milyon dolara yükselirken, Romanya'ya yapılan ihracatın % 33,6 artışla 18,3 milyon dolara yükselmesi de dikkat çekmektedir. Önceki yılların başlıca pazarlarından

İspanya'ya yapılan ihracat ise bu dönemde % 9,8 oranında düşüşle 21 milyon dolara gerilemiştir.

Daha alt sıralarda yer almasına karşın bu dönemde % 43,2 artışla 10,6 milyon dolar değerinde ihracat yapılan İsveç ile % 48 artışla 7,9 milyon dolar değerinde deri ve deri ürünleri ihracatı yapılan Estonya'nın yanısıra % 45,7 artışla 3,4 milyon dolara yükselen Slovakya da ihracat artışlarıyla dikkat çeken pazarlar arasında yer almaktadır.

AB ülkelerine 2012-2013 Ocak-Aralık döneminde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı aşağıdaki tablodaki gibidir.

AB Ülkelerine Deri ve Deri Mamulleri İhracatı 2012-2013 Ocak-Aralık					
Birim: 1000 \$	2012 OCAK-ARALIK 1000 \$	TOPLAM DERİ.'DE PAY %	2013 OCAK-ARALIK 1000 \$	TOPLAM DERİ.'DE PAY %	2012 / 13 DEĞİŞİM %
ALMANYA	105.945	6,5	114.633	6,0	8,2
İTALYA	127.083	7,8	131.602	6,9	3,6
LİTVANYA	3.620	0,2	74.860	3,9	1968,1
FRANSA	72.590	4,4	72.102	3,8	-0,7
İNGİLTERE	63.027	3,9	72.070	3,8	14,3
BULGARİSTAN	21.087	1,3	22.354	1,2	6,0
İSPANYA	23.307	1,4	21.033	1,1	-9,8
HOLLANDA	19.057	1,2	18.726	1,0	-1,7
ROMANYA	13.676	0,8	18.273	1,0	33,6
AVUSTURYA	19.236	1,2	18.211	1,0	-5,3
DANİMARKA	13.452	0,8	12.229	0,6	-9,1
BELÇİKA	11.753	0,7	11.673	0,6	-0,7
İSVEÇ	7.398	0,5	10.592	0,6	43,2
YUNANİSTAN	10.168	0,6	10.078	0,5	-0,9
ESTONYA	5.332	0,3	7.891	0,4	48,0
POLONYA	9.626	0,6	7.784	0,4	-19,1
ÇEK CUMHURİYETİ	4.461	0,3	4.198	0,2	-5,9
SLOVAKYA	2.346	0,1	3.418	0,2	45,7
FINLANDİYA	3.269	0,2	3.262	0,2	-0,2
PORTEKİZ	1.782	0,1	2.533	0,1	42,1
MACARİSTAN	2.624	0,2	2.415	0,1	-8,0
HIRVATİSTAN	673	0,0	1.746	0,1	159,3
LETONYA	3.184	0,2	852	0,0	-73,2
SLOVENYA	219	0,0	767	0,0	249,6
İRLANDA	535	0,0	627	0,0	17,3
AB (27) TOPLAMI	545.998	33,4	644.421	33,9	18,0
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Eski Doğu Bloku Ülkelerine İhracatta % 9,7 Artış

2013 yılında Eski Doğu Bloku ülke grubuna yönelik ihracat % 9,7 oranında artış ile 622,4 milyon dolara yükselmiştir. Eski Doğu Bloku ülke grubunun payı ise aynı dönemde % 32,7 olarak hesaplanmaktadır.

Bu ülke grubunda yeralan Rusya, deri sektörü açısından en önemli pazar olup, bu ülkeye yapılan ihracat söz konusu dönemde % 10,1 oranında artarak 508,2 milyon dolara yükselmiştir.

Bu ülke grubunun diğer önemli pazarı Ukrayna'ya yapılan deri ve deri ürünleri ihracatı söz konusu dönemde % 22,9 oranında artarak 70,3 milyon dolar olarak gerçekleşirken, söz konusu ülkenin deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı ise % 3,7'ye yükselmiştir.

Bu ülke grubunda yer alan Sırbistan'a yapılan deri ve deri ürünleri ihracatının aynı dönemde % 18,3 artışla 7,2 milyon dolara çıkması dikkat çekerken, Gürcistan'a yapılan ihracat ise % 8,8 düşüşle 8,3 milyon dolara gerilemiştir.

Arnavutluk'a yapılan ihracat aynı dönemde % 22,9 artışla iyi bir performans sergilerken, geçmiş dönemlerin yükselen pazarlarından Beyaz Rusya'ya yapılan deri ve deri ürünleri ihracatı ise bu dönemde % 2,3 düşüşle 4,3 milyon dolara gerilemiştir.

Rusya Pazarına İhracatta % 10,1 Artış

2013 yılında % 10,1 artışla 508,2 milyon dolar değerinde deri ve deri ürünleri ihracatı yapılan en önemli deri ve deri ürünleri pazarımız Rusya'nın toplam deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı bu dönemde % 26,7'ye yükselmiş bulunmaktadır.

Rusya'ya en fazla deri-kürk konfeksiyon ihracatı yapılmakta olup, söz konusu dönemde bu ürün grubunda Rusya'ya yapılan ihracat % 11,3 oranında artarak 319,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır. Türkiye'nin toplam deri-kürk konfeksiyon ihracatının % 51,7'si Rusya'ya yapılmakta olup, doğal olarak en büyük pazar durumundadır.

Rusya'ya ihracatta diğer önemli bir ürün grubu ayakkabı olup, bu ürün grubunda 128,8 milyon dolar ihracat ve % 17,6 pazar payı ile Rusya birinci pazar konumundadır. Rusya'ya bu dönemde ayakkabı ihracatında % 15,5 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

Eski Doğu Bloku ülkelerine 2012-2013 yıllarında yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı aşağıdaki tablodaki gibidir.

Eski Doğu Bloku Ülkelerine Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$					
	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
RUSYA FEDERASYONU	461.356	28,2	508.174	26,7	10,1
UKRAYNA	57.145	3,5	70.247	3,7	22,9
GURCİSTAN	9.137	0,6	8.334	0,4	-8,8
SİRBİSTAN	6.126	0,4	7.245	0,4	18,3
ARNAVUTLUK	4.847	0,3	5.956	0,3	22,9
MOLDAVYA	4.305	0,3	4.809	0,3	11,7
BEYAZ RUSYA	4.442	0,3	4.338	0,2	-2,3
KOSOVA	4.044	0,2	4.337	0,2	7,2
BOSNA-HERSEK	4.455	0,3	4.325	0,2	-2,9
MAKEDONYA	4.887	0,3	4.202	0,2	-14,0
Eski Doğu Bloku Ülkeleri Toplamı	567.262	34,7	622.439	32,7	9,7
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Türk Cumhuriyetleri'nde Kırgızistan En Büyük Pazar

Türk Cumhuriyetleri olarak adlandırdığımız ülkelere yönelik deri ve deri mamulleri ihracatı 2013 yılında % 0,9 oranında azalarak 78,7 milyon dolar olmuştur.

Bu grubun yükselen pazarı olan Kırgızistan'a yapılan ihracat söz konusu dönemde % 19,2 artışla 19,1 milyon dolara yükselerek bu ülke grubunun en büyük pazarı haline gelirken, pazar payı da % 1'e yükselmiştir.

Bu grupta önceki dönemlerin yükselen pazarı olan Kazakistan'a yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı bu dönemde % 26,9 azalarak 18,9 milyon dolara gerilemiştir.

Bu ülke grubunda yeralan diğer önemli pazar olan Azerbaycan'a anılan dönemde % 1,3 düşüşle 13 milyon dolar değerinde ihracat yapılırken, Türkmenistan'a ise % 11 artışla 11,3 milyon dolar değerinde deri ve deri ürünü ihracatı yapılmıştır.

Türk Cumhuriyetleri ülke grubunun diğer yükselen bir pazarı olan Tacikistan'a yapılan ihracat ise bu dönemde % 34,8 artışla 7,5 milyon dolara yükselmiştir.

Türk Cumhuriyetlerine 2012-2013 döneminde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı aşağıdaki tablodaki gibidir.

Türk Cumhuriyetleri'ne Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
KIRGIZISTAN	15.997	1,0	19.076	1,0	19,2
KAZAKISTAN	25.845	1,6	18.885	1,0	-26,9
AZERBAYCAN	13.143	0,8	12.977	0,7	-1,3
TURKMENİSTAN	10.162	0,6	11.281	0,6	11,0
ÖZBEKİSTAN	8.689	0,5	8.987	0,5	3,4
TACİKİSTAN	5.534	0,3	7.458	0,4	34,8
Türk Cumhuriyetleri Toplamı	79.371	4,9	78.663	4,1	-0,9
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Ortadoğu Ülkelerine İhracat % 29,7 Arttı

Deri ürünleri ihracatımız içinde % 11,9 paya sahip olan Ortadoğu ülkelerine bu dönemde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı, geçen yılın aynı dönemine göre % 29,7 oranında artarak 225,9 milyon dolara yükselmiştir.

Bu ülke grubunda en önemli pazarımız olan Irak'a yapılan ihracatta % 32,8 artış gerçekleşmiş ve 113,9 milyon dolarlık ihracat düzeyine ulaşılmıştır. Böylelikle, Irak'ın toplam deri ihracatındaki payı % 6'ya yükselmiştir.

Irak'a yapılan deri ürünleri ihracatının büyük bölümü ayakkabı ihracatından oluşmakta olup, bu dönemde % 32,1 artışla 105,4 milyon dolarlık ayakkabı ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ülke grubunun diğer önemli pazarı olan Suudi Arabistan'a yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı ise bu dönemde % 0,2 artış göstererek 43,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ortadoğu ülke grubunun diğer önemli bir pazarı da, bu dönemde 24,8 milyon dolar değerinde deri ve deri ürünleri ihracatı yapılarak, geçen yıla göre % 53,5 artış yaşanan BAE'dir.

Söz konusu ülke grubu içindeki önemli pazarlarımızdan İsrail'e yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı ise bu dönemde % 33,8 artış göstererek 11,8 milyon dolar olarak gerçekleşirken, söz konusu dönemin iki yükselen pazarı Umman ve Yemen'e yapılan ihracat sırasıyla % 73,6 ve % 1.582 oranlarında artarak 6,7 milyon dolar ve 6,1 milyon dolara yükselmiştir.

Komşumuz İran'a yapılan deri ürünleri ihracatı ise bu dönemde % 74,8 artışla 6,1 milyon dolara yükselmiştir.

İhracat değeri yüksek olmamakla birlikte % 73,4 artışla 2,3 milyon dolar değerinde ihracat yapılan Kuveyt de bu dönemde Ortadoğu'nun ihracat artışı açısından dikkat çeken diğer pazarı olmuştur.

Ortadoğu ülkelerine 2012-2013 yıllarında yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı aşağıdaki tablodaki gibidir.

Orta Doğu Ülkelerine Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
İRAK	85.783	5,2	113.944	6,0	32,8
SUUDİ ARABİSTAN	43.352	2,7	43.423	2,3	0,2
BİRLEŞİK ARAP EMİR.	16.156	1,0	24.792	1,3	53,5
İSRAİL	8.788	0,5	11.762	0,6	33,8
UMMAN	3.837	0,2	6.663	0,4	73,6
İRAN	3.498	0,2	6.115	0,3	74,8
YEMEN	360	0,0	6.062	0,3	1582,6
ÜRDÜN	5.563	0,3	4.168	0,2	-25,1
LÜBNAN	3.861	0,2	3.426	0,2	-11,3
KUVEYT	1.297	0,1	2.250	0,1	73,4
Ortadoğu Ülkeleri Toplamı	174.134	10,7	225.900	11,9	29,7
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Asya ve Okyanusya Ülkeleri Pazarında Çin ve Hong Kong Lider

Asya ve Okyanusya ülke grubuna 2013 yılında yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı, bir önceki yıla göre % 35,9 oranında artarak 181,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olup, bu ülke grubunun toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı % 9,5'e yükselmiştir.

Bu ülke grubunda en büyük alıcı Çin olup, Hong Kong da diğer bir önemli pazardır. Çin'e yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı bu dönemde % 69,8 oranında artarak 81,2 milyon dolara yükselirken, sözkonusu ülke deri ürünleri ihracat pazarlarımız arasında 5. sıraya yükselmiştir. Hong Kong'a yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı ise aynı dönemde % 16,8 artarak 57,6 milyon dolara çıkmıştır. Çin'in bu dönemde deri ihracatındaki payı % 4,3 olurken, Hong Kong'un payı ise % 3 düzeyindedir.

2013 yılının Ocak-Aralık döneminde Çin ve Hong Kong'a yapılan deri ve deri ürünleri ihracatının büyük bölümü yarı işlenmiş/bitmiş deri ve kürkten oluşmaktadır. Bu dönemde Çin'e % 70,4 artışla 69,6 milyon dolar değerinde yarı işlenmiş/bitmiş deri ve kürk ürünü ihraç edilirken, Hong Kong'a ise % 19 artışla 49,7 milyon dolar değerinde ihracat yapılmıştır.

Asya pazarının diğer önemli bir ülkesi olan G. Kore'ye bu dönemde % 82,4 oranında artışla 16,4 milyon dolar değerinde ihracat yapılırken, Japonya pazarına yapılan ihracat ise bu dönemde % 28,9 düşüşle 6,3 milyon dolara gerilemiştir. Aynı dönemde Hindistan'a yapılan deri ve deri ürünleri ihracatı ise % 81,9 artışla 3,8 milyon dolara yükselmiştir.

Asya ve Okyanusya ülkelerine 2012 ve 2013 yıllarının Ocak-Aralık dönemlerinde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatının karşılaştırmalı seyri aşağıdaki tablodan izlenebilmektedir.

Asya ve Okyanusya Ülkelerine Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$					
	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	47.813	2,9	81.201	4,3	69,8
HONG KONG	49.332	3,0	57.640	3,0	16,8
GÜNEY KÖRE	8.968	0,5	16.361	0,9	82,4
JAPONYA	8.903	0,5	6.331	0,3	-28,9
HINDİSTAN	2.065	0,1	3.755	0,2	81,9
AVUSTRALYA	2.085	0,1	2.768	0,1	32,8
BANGLADEŞ	2.586	0,2	2.678	0,1	3,6
VIETNAM	1.936	0,1	2.395	0,1	23,7
MOGOLİSTAN	1.551	0,1	1.774	0,1	14,4
TAYVAN	2.037	0,1	1.641	0,1	-19,5
PAKİSTAN	1.240	0,1	1.222	0,1	-1,5
Asya ve Okyanusya Ülkeleri Toplamı	133.390	8,2	181.223	9,5	35,9
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Afrika Pazarında Libya En Büyük Pazar

Deri ürünleri ihracatımız içinde % 3,4 oranında paya sahip olan Afrika ülkelerine, 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde 65,2 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilirken, bu ülke grubuna yönelik ihracatta % 5,6 artış yaşanmıştır.

Bu ülke grubunda en büyük pazar olan Libya'ya yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı bu dönemde % 8,9 oranında artarak 14,8 milyon dolar olmuştur.

Aynı dönemde, bu ülke grubunda yer alan Cezayir'e yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı % 47,1 oranında artarak 11,8 milyon dolar olarak gerçekleşirken, Mısır'a yapılan ihracat ise % 0,6 artışla 12,4 milyon dolar olmuştur.

Daha alt sırada yer almasına karşın G. Afrika Cumhuriyeti'ne yapılan ihracatın bu dönemde % 32,3 oranında artması da dikkat çekmektedir.

Afrika ülkelerine bu dönemde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatının karşılaştırmalı seyri aşağıdaki tablodan izlenebilmektedir.

Afrika Ülkelerine Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$					
	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
LIBYA	13.543	0,8	14.751	0,8	8,9
MISIR	12.300	0,8	12.369	0,7	0,6
CEZAYİR	8.003	0,5	11.774	0,6	47,1
TUNUS	8.273	0,5	6.349	0,3	-23,3
FAS	3.057	0,2	3.709	0,2	21,3
SEYŞEL ADALARI	4.127	0,3	3.567	0,2	-13,6
GÜNEY AFRIKA CUMH.	2.463	0,2	3.258	0,2	32,3
Afrika Ülkeleri Toplamı	61.708	3,8	65.188	3,4	5,6
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Amerika Pazarında % 8,7 Artış

Deri ürünleri ihracatımız içinde % 2,2 oranında paya sahip olan Amerika ülkelerine, bu dönemde 42,2 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilirken, bu ülke grubuna yönelik ihracatta % 8,7 artış yaşanmıştır.

Bu ülke grubunda en önemli pazar olan ABD'ye bu dönemde yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı % 14 oranında yükselerek 34,7 milyon dolar olmuştur.

Aynı dönemde, bu ülke grubunda yer alan Kanada'ya yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı % 54,5 oranında artarak 5,3 milyon dolar olarak gerçekleşirken, Şili'ye yapılan ihracat ise % 14,8 oranında düşüşle 431 bin dolar olarak kaydedilmiştir.

Amerika ülkelerine yapılan deri ve deri mamulleri ihracatının karşılaştırmalı seyri aşağıdaki tablodan izlenebilmektedir.

Amerika Ülkelerine Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$					
	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
ABD	30.475	1,9	34.735	1,8	14,0
KANADA	3.406	0,2	5.262	0,3	54,5
ŞİLİ	506	0,0	431	0,0	-14,8
MEKSİKA	394	0,0	319	0,0	-19,0
KOLOMBİYA	183	0,0	260	0,0	41,7
HOLLANDA ANTİLLERİ	206	0,0	246	0,0	19,2
BREZİLYA	74	0,0	217	0,0	194,5
Amerika Ülkeleri Toplamı	38.827	2,4	42.199	2,2	8,7
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

Diğer Avrupa Ülkelerinde % 23,9 Artış

Diğer Avrupa Ülkeleri grubuna yapılan deri ve deri mamulleri ihracatı 2013 yılında 31,3 milyon dolar düzeyinde gerçekleşerek, bir önceki yılın aynı dönemine göre % 23,9 oranında artış göstermiştir. Söz konusu ülke grubunun toplam deri ve deri mamulleri ihracatı içerisindeki payı, bu dönemde % 1,6 olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Bu ülke grubunun en önemli pazarı olan İsviçre'ye yapılan ihracat bu dönemde % 8,8 oranında artarak 15,1 milyon dolara yükselmiştir.

Bu grubun diğer önemli pazarı olan KKTC'ye yapılan ihracatta % 36,7 oranında artışla 11,3 milyon dolar, Norveç'e ise % 63 artışla 4,8 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir.

Diğer Avrupa ülkelerine yapılan deri ve deri mamulleri ihracatının karşılaştırmalı seyri aşağıdaki tablodan izlenebilmektedir.

Diğer Avrupa Ülkelerine Deri ve Deri Ürünleri İhracatı					
2012 - 2013 Ocak - Aralık					
Birim: 1000 \$					
	2012 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2013 Ocak - Aralık	Toplam Deri'de Pay (%)	2012 / 2013 Değişim (%)
İSVİÇRE	13.869	0,8	15.087	0,8	8,8
KKTC	8.238	0,5	11.262	0,6	36,7
NORVEÇ	2.959	0,2	4.822	0,3	63,0
Diğer Avrupa Ülkeleri Toplamı	25.302	1,5	31.338	1,6	23,9
Türkiye Deri ve Deri Ürünleri İhracatı	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

V. ALT SEKTÖRLERE İLİŞKİN TESPİTLER

Deri Sektörü sekiz ayrı alt sektörden oluşmaktadır; Bunlar;

Fasıl 4101-4103: **Ham deriler,**

Fasıl 4301: **Ham kürk,**

Fasıl 4104-4115: **Yarı işlenmiş / bitmiş deriler,**

Fasıl 4302: **İşlenmiş kürk,**

Fasıl 420310: **Deri giyim,**

Fasıl 4303-4304: **Kürk giyim eşyası,**

Fasıl 4201, 4202, 420321/29/30/40, 4204, 4206: **Saraciye,**

Fasıl 64: **Ayakkabı ve ayakkabı aksamıdır.**

2013 YILI DERİ VE DERİ ÜRÜNLERİ İHRACAT RAKAMLARI (1000 \$)									
DÖRTLÜ	DÖRTLÜ ADI	2012 ARALIK	2013 ARALIK	2012/2013 Değişim	2012 OCAK-ARALIK	TOPLAM DERİ'DE % PAY	2013 OCAK-ARALIK	TOPLAM DERİ'DE % PAY	2012/2013 Değişim
4101-4103	HAM DERİ	221	12	-94,6%	689	0,0	1.006	0,1	46,0%
4301	HAM KÜRK	8	16	100,0%	71	0,0	269	0,0	278,9%
	HAM DERİ + HAM KÜRK TOPLAMI	229	28	-88%	760	0,0	1.275	0,1	68%
4104-4115	YARI İŞLENMİŞ/BİTMİŞ DERİ	16.350	17.734	8,5%	161.689	9,9	191.184	10,1	18,2%
4302	İŞLENMİŞ KÜRK	9.369	12.613	34,6%	98.126	6,0	118.614	6,2	20,9%
	YARI İŞLENMİŞ/BİTMİŞ DERİ + İŞLENMİŞ KÜRK TOPLAMI	25.719	30.347	18,0%	259.815	15,9	309.798	16,3	19,2%
4203.10	DERİ GİYİM	31.783	30.425	-4,3%	239.422	14,7	276.302	14,5	15,4%
4303-4304	KÜRK GİYİM EŞYASI	44.317	43.775	-1,2%	331.154	20,3	340.913	17,9	2,9%
	DERİ GİYİM + KÜRK GİYİM TOPLAMI	76.100	74.200	-2,5%	570.576	34,9	617.215	32,5	8,2%
4201-4202-4203.21/29/30/40-4204-4206	SARACİYE TOPLAMI	23.129	22.805	-1,4%	248.946	15,2	239.924	12,6	-3,6%
64	AYAKKABI TOPLAMI	38.022	51.902	36,5%	551.473	33,8	730.130	38,4	32,4%
	GENEL DERİ VE DERİ ÜRÜNLERİ TOPLAMI	162.995	179.531	10,1%	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4%

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

2013 yılının Ocak-Aralık döneminde deri ve deri ürün grupları içerisinde en çok ihracat ayakkabı ürünlerinde yapılmış olup, 730,1 milyon dolarlık ihracat ile bir önceki yıla göre % 32,4 oranında artış kaydedilmiştir. Ayakkabı ürün grubunun toplam deri ve deri ürünleri ihracatındaki payı bu dönemde % 38,4 düzeyine yükselmiştir.

Deri ve deri ürün grupları içinde diğer yüksek ihracat yapılan grup deri giyim ve kürk giyim ürünlerinden oluşan deri konfeksiyon grubu olup, bu ürün grubundan gerçekleştirilen toplam ihracat, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde geçen yıla göre % 8,2 oranında artarak 617,2 milyon dolara yükselmiştir. Deri giyim ve kürk giyim ürün gruplarının Türkiye toplam deri ihracatındaki payı % 32,5 düzeyindedir.

Deri konfeksiyon ürün grubunu oluşturan iki önemli kalemden deri giyim ürün grubunda gerçekleştirilen ihracat, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 15,4 oranında artarak 276,3 milyon dolara yükselirken, bu ürün grubunun Türkiye toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı % 14,5 olarak kaydedilmiştir.

Deri konfeksiyon ürün grubunun diğer kalemi kürk giyim eşyası grubundan ise bu dönemde 340,9 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiş olup, 2012 yılının eş dönemine göre % 2,9 oranında artış meydana gelmiştir. Kürk giyim ürün grubunun Türkiye toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı ise bu dönemde % 17,9 olarak kaydedilmiştir.

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ve işlenmiş kürk ürün grupları toplamında 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde 309,8 milyon dolarlık ihracat yapılmış olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre artış oranı % 19,2 seviyesindedir. Bu ürün grupları toplamının Türkiye toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı % 16,3 olarak hesaplanmaktadır.

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ve işlenmiş kürk ürün grubunu oluşturan iki önemli kalemden yarı işlenmiş / bitmiş deri ürün grubunda gerçekleştirilen ihracat, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre % 18,2 oranında artarak 191,2 milyon dolara yükselirken, bu ürün grubunun Türkiye toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı % 10,1 olarak kaydedilmiştir.

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ve işlenmiş kürk ürün grubunun diğer kalemi işlenmiş kürk ürün grubunda ise bu dönemde 118,6 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiş olup, 2012 yılının eş dönemine göre % 20,9 oranında artış meydana gelmiştir. İşlenmiş kürk ürün grubunun Türkiye toplam deri ve deri mamulleri ihracatındaki payı ise bu dönemde % 6,2 olarak kaydedilmiştir.

Deri ve deri ürünleri ihracatının diğer önemli bir grubu olan saraciye ürün grubundan bu dönemde % 3,6 düşüşle 239,9 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır. Saraciye ürün grubunun Türkiye toplam deri ve deri mamülleri ihracatındaki payı ise % 12,6'dır.

Deri ve deri ürünleri ihracatında diğer ürün gruplarına göre daha az ihracat yapılan ham deri ve ham kürk ürün grupları toplamında ihracat ise aynı dönemde 760 bin dolardan 1 milyon 275 bin dolara yükselmiştir.

1- Ham Deri ve Ham Kürk Grubu

2013 yılı Ocak-Aralık döneminde Çin'e % 165,2 artışla 305 bin dolar, Almanya'ya 232 bin dolar, Hong Kong'a 168 bin dolar, Gana'ya 103 bin dolar, Fransa'ya 59 bin dolar, İtalya'ya 42 bin dolar, Rusya'ya ise 41 bin dolar dolar değerinde ham deri ihracatı gerçekleştirilmiştir. Ham deri ihracatı bu dönemde 689 bin dolardan 1 milyon 6 bin dolara yükselmiştir.

EN FAZLA HAM DERİ İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4101- 4103)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	115	305	165,2%	30,3%
ALMANYA	1	232	100,0%	23,1%
HONG KONG	0	168	100,0%	16,7%
GANA	0	103	100,0%	10,2%
FRANSA	0	59	100,0%	5,9%
İTALYA	182	42	-76,9%	4,2%
RUSYA FEDERASYONU	174	41	-76,4%	4,1%
ENDONEZYA	12	20	66,7%	2,0%
UKRAYNA	41	10	-75,6%	1,0%
ROMANYA	1	10	100,0%	1,0%
TÜRKİYE TOPLAM HAM DERİ İHRACATI	689	1.006	46,0%	100,0%

Aynı dönemde, ham kürk ürün grubunda, Hong Kong'a 169 bin dolar, Tayland'a 79 bin dolar ve Gana'ya 17 bin dolar değerinde ihracat yapılmıştır. Geçen yılın aynı döneminde 71 bin dolar seviyesinde olan ham kürk ihracatı bu dönemde 269 bin dolara yükselmiştir.

HAM KÜRK İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4301)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
HONG KONG	0	169	100,0%	62,8%
TAYLAND	8	79	887,5%	29,4%
GANA	17	17	0,0%	6,3%
AVUSTURYA	4	5	25,0%	1,9%
TÜRKİYE TOPLAM HAM KÜRK İHRACATI	71	269	278,9%	100,0%

2013 yılının Ocak-Aralık döneminde Türkiye'den Hong Kong'a 337 bin dolar, Çin'e 305 bin dolar, Almanya'ya 232 bin dolar, Gana'ya 120 bin dolar, Tayland'a 79 bin dolar, Fransa'ya ise 59 bin dolar değerinde ham deri ve kürk ihraç edilerek % 67,8 artışla 1 milyon 275 bin dolar değerinde ihracat yapılmıştır.

EN FAZLA HAM DERİ ve KÜRK İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4101- 4103 , 4301)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
HONG KONG	0	337	100,0%	26,4%
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	115	305	165,2%	23,9%
ALMANYA	1	232	100,0%	18,2%
GANA	17	120	605,9%	9,4%
TAYLAND	8	79	887,5%	6,2%
FRANSA	0	59	100,0%	4,6%
İTALYA	182	42	-76,9%	3,3%
RUSYA FEDERASYONU	174	41	-76,4%	3,2%
ENDONEZYA	12	20	66,7%	1,6%
UKRAYNA	41	10	-75,6%	0,8%
TÜRKİYE TOPLAM HAM DERİ ve KÜRK İHRACATI	760	1.275	67,8%	100,0%

2- Yarı İşlenmiş / Bitmiş Deri ve İşlenmiş Kürk Grubu

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ürün grubunda bu dönemde en çok ihracat Hong Kong, Çin ve Ukrayna'ya yapılmış olup, en büyük pazar olan Hong Kong'a yapılan ihracat % 24,7 artışla 39,8 milyon dolara yükselmiştir. Hong Kong'un yarı işlenmiş / bitmiş deri ihracatındaki payı % 20,8 seviyesindedir.

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ihracatının diğer önemli pazarı Çin'e yapılan ihracat ise aynı dönemde % 23,5 artarak 31,9 milyon dolar olarak kaydedilmiştir. Bu ürün grubunda % 35,4 artış ve 25,5 milyon dolar ihracatla Ukrayna, % 92 artış ve 7,3 milyon dolar ihracatla G. Kore ve ihracat değeri % 38,8 artışla 6,4 milyon dolara yükselen Bulgaristan ön plana çıkmaktadır.

EN FAZLA YARI İŞLENMİŞ VE BİTMİŞ DERİ İHRACATI YAPILAN ÜLKELER				
(GTİP 4104 - 4115)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
HONG KONG	31.921	39.804	24,7%	20,8%
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	25.810	31.872	23,5%	16,7%
UKRAYNA	18.859	25.527	35,4%	13,4%
RUSYA FEDERASYONU	19.291	16.020	-17,0%	8,4%
İTALYA	10.407	13.687	31,5%	7,2%
GÜNEY KORE	3.792	7.279	92,0%	3,8%
BULGARİSTAN	4.626	6.420	38,8%	3,4%
ALMANYA	5.817	6.172	6,1%	3,2%
ABD	4.647	6.154	32,4%	3,2%
FRANSA	5.056	2.988	-40,9%	1,6%
TÜRKİYE TOPLAM YARI İŞL. / BİTMİŞ DERİ İHRACATI	161.689	191.184	18,2%	100,0%

İşlenmiş kürk ürün grubunda en çok ihracat Çin'e yapılmakta olup, bu pazara ihracat 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde geçen yıla göre % 151 artışla 37,8 milyon dolara yükselmiştir. Böylece Çin'in yarı işlenmiş / bitmiş deri ihracatındaki payı % 31,8 seviyesine yükselmiştir.

İşlenmiş kürk ihracatının diğer önemli ülkelerinden Rusya'ya yapılan ihracat bu dönemde % 28,7 artarak 32,5 milyon dolar olarak kaydedilirken, G.Kore'ye ihracat ise % 78,2 oranında artarak 5,3 milyon dolar olmuştur.

EN FAZLA İŞLENMİŞ KÜRK İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4302)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	15.044	37.756	151,0%	31,8%
RUSYA FEDERASYONU	25.286	32.539	28,7%	27,4%
HONG KONG	9.792	9.855	0,6%	8,3%
İTALYA	11.053	8.778	-20,6%	7,4%
GÜNEY KORE	2.981	5.312	78,2%	4,5%
ALMANYA	4.482	3.260	-27,3%	2,7%
FRANSA	3.237	3.161	-2,4%	2,7%
ESTONYA	2.274	2.032	-10,7%	1,7%
İNGİLTERE	7.295	1.852	-74,6%	1,6%
UKRAYNA	2.086	1.793	-14,0%	1,5%
TÜRKİYE TOPLAM İŞLENMİŞ KÜRK İHRACATI	98.126	118.614	20,9%	100,0%

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ve kürk ürün grubunda en çok ihracat Çin, Hong Kong ve Rusya'ya yapılmakta olup, en büyük pazar olan Çin'e yapılan ihracat bu dönemde geçen yıla göre % 70,4 artışla 69,6 milyon dolara yükselmiştir. Çin'in yarı işlenmiş / bitmiş deri ve kürk ihracatındaki payı % 22,5 seviyesindedir.

Yarı işlenmiş / bitmiş deri ve kürk ihracatının diğer önemli ülkelerinden Hong Kong'a yapılan ihracat aynı dönemde % 19 artarak 49,7 milyon dolar olarak kaydedilirken, Hong Kong'u % 8,9 artış ve 48,6 milyon dolar ihracat ile Rusya takip etmektedir.

Bu ürün grubu ihracatında 6. büyük pazar olan G. Kore'ye ihracat bu dönemde % 85,9 artarak 12,6 milyon dolara yükselirken, daha alt sırada yer almalarına karşın Bulgaristan'a ihracat ise aynı dönemde % 41,4 oranında artış göstermiştir.

EN FAZLA YARI İŞL. VE BITMİŞ DERİ VE İŞL. KÜRK İHRACATI YAPILAN ÜLKELER				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	40.854	69.628	70,4%	22,5%
HONG KONG	41.713	49.659	19,0%	16,0%
RUSYA FEDERASYONU	44.577	48.559	8,9%	15,7%
UKRAYNA	26.154	27.379	4,7%	8,8%
İTALYA	21.461	22.465	4,7%	7,3%
GÜNEY KORE	6.773	12.592	85,9%	4,1%
ALMANYA	10.298	9.433	-8,4%	3,0%
ABD	5.577	7.028	26,0%	2,3%
BULGARİSTAN	4.652	6.577	41,4%	2,1%
FRANSA	8.293	6.148	-25,9%	2,0%
TÜRKİYE TOPLAM YARI İŞL. VE BITMİŞ DERİ VE İŞL. KÜRK İHRACATI	259.815	309.798	19,2%	100,0%

3- Deri Giyim ve Kürk Giyim Grubu

Deri giyim ürün grubunda en çok ihracat Rusya'ya yapılmakta olup, bu pazara ihracat 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde geçen yıla göre % 33,7 artışla 93,8 milyon dolara yükselmiştir. Böylece Rusya'nın deri giyim ihracatındaki payı % 33,9'a çıkmıştır.

Deri giyim ihracatının diğer önemli ülkelerinden Fransa'ya yapılan ihracat bu dönemde % 18,2 artarak 33,5 milyon dolara yükselirken, diğer önemli pazar Almanya'ya ihracat ise % 13,8 artışla yaklaşık 33,3 milyon dolar olarak kaydedilmiştir. Aynı dönemde İtalya'ya ihracat ise % 14,7 düşüşle 12,8 milyon dolara gerilemiştir.

Deri giyim ürün grubunda diğer önemli pazarlar olan ABD'ne yapılan ihracat % 33,1 artışla 12,3 milyon dolara yükselirken, İngiltere ve BAE'ne aynı dönemde yapılan ihracatların % 170,9 ve % 89,6 oranlarında artarak sırasıyla 10,5 ve 7 milyon dolara yükselmesi de dikkat çekmektedir.

EN FAZLA DERİ GİYİM İHRACATI YAPILAN ÜLKELER				
(GTİP 4203.10)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
RUSYA FEDERASYONU	70.164	93.775	33,7%	33,9%
FRANSA	28.350	33.499	18,2%	12,1%
ALMANYA	29.260	33.299	13,8%	12,1%
İTALYA	15.064	12.843	-14,7%	4,6%
ABD	9.208	12.252	33,1%	4,4%
İNGİLTERE	3.893	10.546	170,9%	3,8%
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	3.670	6.958	89,6%	2,5%
AVUSTURYA	8.019	6.882	-14,2%	2,5%
İSVEÇ	4.540	6.769	49,1%	2,4%
BELÇİKA	3.269	5.477	67,5%	2,0%
TÜRKİYE TOPLAM DERİ GİYİM İHRACATI	239.422	276.302	15,4%	100,0%

Kürk giyim ihracatının geleneksel en büyük pazarı Rusya'ya 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde % 4 artışla 225,6 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir. Kürk giyim ihracatının önemli bölümünün gerçekleştirildiği Rusya pazarının Türkiye kürk giyim ihracatındaki payı ise bu dönemde % 66,2 olarak kaydedilmiştir.

Kürk giyim ihracatımızın diğer önemli pazarı konumundaki İtalya'ya yapılan ihracat bu dönemde % 3,9 düşüşle 16,4 milyon dolar olarak kaydedilirken, Fransa'ya yapılan ihracat ise bu dönemde % 12,2 düşerek 15,7 milyon dolara gerilemiştir.

Geçmiş dönemlerde kürk konfeksiyon ihracatında başlıca pazarlar arasında yer almayan Çin'e yapılan kürk konfeksiyon ihracatının bu dönemde % 155,7 artışla 7,4 milyon dolara yükselmesi de dikkat çekmektedir.

Kürk giyim ihracatının bu dönemde yükselen pazarlarından olan BAE'ne ihracat ise aynı dönemde % 101,8 artışla 5,6 milyon dolara yükselmiştir.

EN FAZLA KÜRK KONFEKSİYON İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4303 - 4304)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
RUSYA FEDERASYONU	216.862	225.590	4,0%	66,2%
İTALYA	17.081	16.411	-3,9%	4,8%
FRANSA	17.887	15.698	-12,2%	4,6%
ALMANYA	15.863	12.687	-20,0%	3,7%
UKRAYNA	9.957	8.149	-18,2%	2,4%
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	2.881	7.367	155,7%	2,2%
İNGİLTERE	3.899	6.590	69,0%	1,9%
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	2.773	5.598	101,8%	1,6%
ABD	5.699	5.297	-7,1%	1,6%
İSPANYA	2.171	3.961	82,5%	1,2%
TÜRKİYE TOPLAM KÜRK KONFEKSİYON İHRACATI	331.154	340.913	2,9%	100,0%

Türkiye toplam deri giyim ve kürk giyim ihracatı açısından en önemli ihracat pazarı olan Rusya'ya yapılan ihracat 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde % 11,3 artışla 319,4 milyon dolara yükselmiştir. Rusya'nın Türkiye deri ve kürk giyim toplam ihracatındaki payı bu dönemde % 51,7 olarak kaydedilmiştir.

Deri ve kürk giyim ihracatının önemli ülkelerinden Fransa'ya yapılan ihracat bu dönemde % 6,4 oranında artarak 49,2 milyon dolara yükselirken, diğer önemli pazar Almanya'ya ihracat ise % 1,9 artışla 46 milyon dolara yükselmiştir. Deri ve kürk giyim ürün grubunda diğer önemli pazarlardan olan İngiltere'ye bu dönemde yapılan ihracatın % 119,9 artması dikkat çekerken, BAE'ne ihracat ise % 94,9 oranında artış göstermiştir. Çin'e ihracatta ise aynı dönemde % 88,4 artış kaydedilmiştir.

EN FAZLA DERİ ve KÜRK KONFEKSİYON İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4203.10, 4303 - 4304)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
RUSYA FEDERASYONU	287.027	319.364	11,3%	51,7%
FRANSA	46.238	49.197	6,4%	8,0%
ALMANYA	45.124	45.986	1,9%	7,5%
İTALYA	32.145	29.254	-9,0%	4,7%
ABD	14.907	17.548	17,7%	2,8%
İNGİLTERE	7.792	17.136	119,9%	2,8%
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	6.443	12.556	94,9%	2,0%
UKRAYNA	18.025	11.467	-36,4%	1,9%
ÇİN HALK CUMHURİYETİ	5.393	10.161	88,4%	1,6%
AVUSTURYA	11.994	10.029	-16,4%	1,6%
TÜRKİYE TOPLAM DERİ ve KÜRK KONFEKSİYON İHRACATI	570.576	617.215	8,2%	100,0%

4- Saraciye Ürün Grubu

Saraciye ürünleri ihracatımızın en önemli pazarı olan İtalya'ya yapılan ihracat, 2013 yılının Ocak-Aralık döneminde % 4,2 artışla 64,4 milyon dolara yükselmiştir. İtalya'nın Türkiye saraciye ihracatındaki payı ise bu dönemde % 26,8 olarak kaydedilmiştir.

Saraciye ihracatının diğer önemli pazarı olan Almanya'ya ihracat bu dönemde % 4,4 artarak 32 milyon dolara çıkarken, İngiltere'ye ihracatın ise % 17,4 düşerek 30 milyon dolara gerilemesi dikkat çekmektedir.

Saraciye ihracatında bu dönemde Rusya'ya yapılan ihracatın % 36,8 düşerek 11,4 milyon dolara gerilemesi göze çarparken, diğer önemli pazarlarımızdan Fransa'ya yapılan ihracatta da % 23 oranında bir düşüş yaşanmıştır.

Bu dönemde Irak'a saraciye ihracatı ise % 52,3 oranında artışla 8,3 milyon dolara ulaşmıştır.

EN FAZLA SARACİYE İHRACATI YAPILAN ÜLKELER (GTIP 4201-4202-4203.21-4203.29-4203.30-4203.40-4204-4206)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
İTALYA	61.798	64.373	4,2%	26,8%
ALMANYA	30.608	31.967	4,4%	13,3%
İNGİLTERE	36.304	29.985	-17,4%	12,5%
RUSYA FEDERASYONU	17.995	11.365	-36,8%	4,7%
IRAK	5.417	8.248	52,3%	3,4%
FRANSA	10.363	7.981	-23,0%	3,3%
İSPANYA	9.200	7.714	-16,1%	3,2%
ABD	6.854	7.190	4,9%	3,0%
DANİMARKA	8.829	6.992	-20,8%	2,9%
AVUSTURYA	4.652	4.497	-3,3%	1,9%
TÜRKİYE TOPLAM SARACİYE İHRACATI	248.946	239.924	-3,6%	100,0%

5- Ayakkabı Ürün Grubu

Ayakkabı ihracatımızın en önemli pazarı olan Rusya'ya 2013 yılı Ocak-Aralık döneminde % 15,5 artışla 128,8 milyon dolarlık ayakkabı ihracatı yapılmıştır. Rusya'nın Türkiye'nin ayakkabı ihracatındaki payı % 17,6 seviyesindedir.

Ayakkabı ihracatının diğer önemli pazarı olan Irak'a yapılan ihracat bu dönemde % 32,1 artarak 105,4 milyon dolara yükselirken, Irak'ın deri ürünleri ihracatındaki payı % 14,4'e yükselmiştir.

Bu dönemin en göze çarpan pazarı ise % 12.488 gibi çok yüksek oranda bir artışla 573 bin dolardan 72,2 milyon dolara yükselerek % 9,9 payla 3. sıraya yükselen Litvanya olurken, Ukrayna'ya ihracat ise % 180,3 artışla 26,1 milyon dolara yükselmiştir. Bir alt sırada yeralan Almanya'ya yapılan ihracatta % 35,7, İngiltere'ye yapılan ihracatta ise % 39,8 oranında artış yaşanması da dikkat çekmektedir.

EN FAZLA AYAKKABI İHRACATI YAPILAN ÜLKELER				
(GTİP 6401 - 6406)				
Birim: 1.000 \$				
ÜLKELER	2012 OCAK-ARALIK	2013 OCAK-ARALIK	DEĞİŞİM %	PAY %
RUSYA FEDERASYONU	111.582	128.846	15,5%	17,6%
IRAK	79.764	105.365	32,1%	14,4%
LİTVANYA	573	72.191	12488,1%	9,9%
SUUDİ ARABİSTAN	42.485	41.900	-1,4%	5,7%
UKRAYNA	10.424	29.219	180,3%	4,0%
ALMANYA	19.915	27.015	35,7%	3,7%
İNGİLTERE	15.928	22.259	39,8%	3,0%
KIRGIZİSTAN	12.342	16.243	31,6%	2,2%
İTALYA	11.497	15.469	34,5%	2,1%
ROMANYA	9.923	14.018	41,3%	1,9%
TÜRKİYE TOPLAM AYAKKABI İHRACATI	551.473	730.130	32,4%	100,0%

Hazırlayan
Ahmet ŞİŞMAN

İTKİB Genel Sekreterliği, AR & GE ve Mevzuat Şubesi

Açıklama Notu: Eklî tablolarda yeralan toplam deri ve deri ürünleri ihracat kayıt rakamları ile ürün bazında oluşturulan toplam deri ve deri mamulleri ihracat kayıt rakamları, Birlik ve GTİP bazlı iki ayrı veri tabanından alındığından toplamlarında farklılık olabilmektedir.

İTKİB Genel Sekreterliği kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz

SEKTÖREL BAZDA İHRACAT RAKAMLARI -1000 \$

SEKTÖRLER	ARALIK				OCAK-ARALIK			
	2012	2013	Değişim ('13/'12)	Pay(13) (%)	2012	2013	Değişim ('13/'12)	Pay(13) (%)
I. TARIM	1.834.311	2.205.856	20,3	17,0	19.127.253	21.352.808	11,6	14,1
A. BİTKİSEL ÜRÜNLER	1.297.926	1.579.787	21,7	12,2	13.603.744	14.905.493	9,6	9,8
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mam.	517.211	673.322	30,2	5,2	5.882.530	6.586.157	12,0	4,3
Yaş Meyve ve Sebze	307.999	363.611	18,1	2,8	2.180.176	2.351.780	7,9	1,6
Meyve Sebze Mamulleri	99.774	120.986	21,3	0,9	1.259.674	1.331.417	5,7	0,9
Kuru Meyve ve Mamulleri	110.777	130.665	18,0	1,0	1.364.650	1.439.207	5,5	0,9
Fındık ve Mamulleri	163.691	167.617	2,4	1,3	1.796.990	1.773.285	-1,3	1,2
Zeytin ve Zeytinyağı	26.594	26.954	1,4	0,2	201.151	439.742	118,6	0,3
Tütün ve Mamulleri	65.921	89.657	36,0	0,7	845.418	906.814	7,3	0,6
Süs Bitkileri	5.958	6.975	17,1	0,1	73.154	77.092	5,4	0,1
B. HAYVANSAL ÜRÜNLER	177.066	185.228	4,6	1,4	1.661.916	1.988.676	19,7	1,3
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	177.066	185.228	4,6	1,4	1.661.916	1.988.676	19,7	1,3
C. AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ	359.319	440.841	22,7	3,4	3.861.594	4.458.639	15,5	2,9
Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	359.319	440.841	22,7	3,4	3.861.594	4.458.639	15,5	2,9
II. SANAYİ	9.607.946	10.364.951	7,9	79,8	114.226.873	119.048.130	4,2	78,5
A. TARIMA DAYALI İŞLENMİŞ ÜRÜNLER	973.558	1.045.502	7,4	8,0	11.483.180	12.489.069	8,8	8,2
Tekstil ve Hammaddeleri	622.388	663.029	6,5	5,1	7.839.144	8.391.398	7,0	5,5
Deri ve Deri Mamulleri	162.995	179.531	10,1	1,4	1.633.988	1.901.404	16,4	1,3
Hali	188.174	202.941	7,8	1,6	2.010.048	2.196.267	9,3	1,4
B. KİMYEVİ MADDELER VE MAM.	1.405.928	1.603.246	14,0	12,3	17.513.306	17.441.096	-0,4	11,5
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1.405.928	1.603.246	14,0	12,3	17.513.306	17.441.096	-0,4	11,5
C. SANAYİ MAMULLERİ	7.228.460	7.716.203	6,7	59,4	85.230.387	89.117.966	4,6	58,7
Hazırlanmış ve Konfeksiyon	1.368.136	1.424.976	4,2	11,0	16.038.094	17.372.633	8,3	11,5
Otomotiv Endüstrisi	1.636.924	1.764.586	7,8	13,6	19.056.057	21.305.104	11,8	14,0
Gemi ve Yat	99.579	95.673	-3,9	0,7	810.936	1.163.591	43,5	0,8
Elektrik - Elektronik Mak. Bilişim	998.777	1.116.602	11,8	8,6	11.792.796	11.701.482	-0,8	7,7
Makine ve Aksamları	454.241	572.685	26,1	4,4	5.319.030	5.801.970	9,1	3,8
Demir ve Demir Dışı Metaller	542.724	575.140	6,0	4,4	6.464.263	6.834.461	5,7	4,5
Çelik	1.240.871	1.197.415	-3,5	9,2	15.441.093	13.835.180	-10,4	9,1
Çimento Cam Seramik ve Toprak	237.858	248.498	4,5	1,9	3.097.694	3.153.737	1,8	2,1
Mücevher	164.209	184.548	12,4	1,4	2.073.277	2.253.003	8,7	1,5
Savunma Sanayii	172.282	166.083	-3,6	1,3	1.260.810	1.391.603	10,4	0,9
İklimlendirme Sanayii	305.048	361.532	18,5	2,8	3.793.972	4.200.543	10,7	2,8
Diğer Sanayi Ürünleri	7.811	8.465	8,4	0,1	82.364	104.659	27,1	0,1
III. MADENCİLİK	397.225	425.748	7,2	3,3	4.179.511	5.042.322	20,6	3,3
Madencilik Ürünleri	397.225	425.748	7,2	3,3	4.179.511	5.042.322	20,6	3,3
TOPLAM (TİM*)	11.839.482	12.996.556	9,8	100,0	137.533.637	145.443.260	5,8	95,9
İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat					14.161.555	6.263.742	-55,8	4,1
TOPLAM (TİM+TÜİK*)	11.839.482	12.996.556	9,8	100,0	151.695.192	151.707.002	0,01	100,0

DERİ VE DERİ MAMÜLLERİ İHRACAT KAYIT RAKAMLARI (1000 \$)

	ARALIK			01 OCAK - 31 ARALIK			
	2012	2013	DEĞİŞİM (%)	2012	2013	DEĞİŞİM (%)	PAY %
İSTANBUL DERİ VE DERİ MAM. İHR. BİRL.	127.165	140.586	10,6	1.242.219	1.415.625	14,0	74,5
EGE DERİ VE DERİ MAMÜLLERİ İHR. BİRL.	11.309	10.616	-6,1	113.447	116.455	2,7	6,1
AKDENİZ İHR. BİRL. (deri kaydı)	949	499	-47,3	10.819	10.673	-1,3	0,6
ULUDAĞ İHR. BİRL. (deri kaydı)	403	1.565	288,8	5.720	10.240	79,0	0,5
ANTALYA İHR. BİRL. (deri kaydı)	4.762	5.136	7,9	43.277	73.645	70,2	3,9
GÜNEYDOĞU ANADOLU İHR. BİRL. (deri kaydı)	7.572	7.726	2,0	90.901	125.384	37,9	6,6
DENİZLİ İHR. BİRL. (deri kaydı)	1.001	658	-34,3	6.366	8.133	27,8	0,4
DOĞU ANADOLU İHR. BİRL. (deri kaydı)	3.344	2.748	-17,8	47.348	43.294	-8,6	2,3
DİĞER BİRLİKLER	6.491	9.997	54,0	73.892	97.953	32,6	5,2
TOPLAM	162.995	179.531	10,1	1.633.988	1.901.404	16,4	100

EK 1: ÜLKE/ÜLKE GRUPLARI BAZINDA TOPLAM İHRACAT KAYIT RAKAMLARI

TÜRKİYE DERİ ve DERİ ÜRÜNLERİ İHRACATI

	2012 ARALIK 1000 \$	2013 ARALIK 1000 \$	DEĞİŞİM %	2012 OCAK-ARALIK 1000 \$	TOPLAM DERİ'DE PAY %	2013 OCAK-ARALIK 1000 \$	TOPLAM DERİ'DE PAY %	DEĞİŞİM %
1 RUSYA FEDERASYONU	67.815	69.639	2,7	461.356	28,2	508.174	26,7	10,1
2 İTALYA	10.059	10.884	8,2	127.083	7,8	131.602	6,9	3,6
3 ALMANYA	8.792	9.001	2,4	105.945	6,5	114.633	6,0	8,2
4 İRAK	8.063	8.338	3,4	85.783	5,2	113.944	6,0	32,8
5 ÇİN HALK CUMHURİYETİ	4.681	5.732	22,5	47.813	2,9	81.201	4,3	69,8
6 LİTVANYA	226	8.205	3.533,2	3.620	0,2	74.860	3,9	1.968,1
7 FRANSA	5.323	6.124	15,1	72.590	4,4	72.102	3,8	-0,7
8 İNGİLTERE	5.326	7.059	32,5	63.027	3,9	72.070	3,8	14,3
9 UKRAYNA	2.508	5.769	130,0	57.145	3,5	70.247	3,7	22,9
10 HONG KONG	4.501	4.198	-6,7	49.332	3,0	57.640	3,0	16,8
İLK 10 ÜLKE TOPLAMI	117.293	134.949	15,1	1.073.694	65,7	1.296.473	68,2	20,7
11 SUUDİ ARABİSTAN	2.984	2.977	-0,2	43.352	2,7	43.423	2,3	0,2
12 ABD	2.294	3.019	31,6	30.475	1,9	34.735	1,8	14,0
13 BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	1.833	2.958	61,4	16.156	1,0	24.792	1,3	53,5
14 BULGARİSTAN	1.777	1.735	-2,4	21.087	1,3	22.354	1,2	6,0
15 İSPANYA	2.295	1.967	-14,3	23.307	1,4	21.033	1,1	-9,8
16 KIRGIZİSTAN	2.010	1.027	-48,9	15.997	1,0	19.076	1,0	19,2
17 KAZAKİSTAN	1.720	999	-41,9	25.845	1,6	18.885	1,0	-26,9
18 HOLLANDA	1.358	1.284	-5,4	19.057	1,2	18.726	1,0	-1,7
19 ROMANYA	531	515	-3,0	13.676	0,8	18.273	1,0	33,6
20 AVUSTURYA	2.195	1.967	-10,4	19.236	1,2	18.211	1,0	-5,3
İLK 20 ÜLKE TOPLAMI	18.997	18.450	-2,9	228.188	14,0	239.507	12,6	5,0
21 GÜNEY KORE	1.459	1.423	-2,5	8.968	0,5	16.361	0,9	82,4
22 İSVİÇRE	912	806	-11,6	13.869	0,8	15.087	0,8	8,8
23 LİBYA	892	965	8,2	13.543	0,8	14.751	0,8	8,9
24 AZERBAYCAN	1.052	746	-29,1	13.143	0,8	12.977	0,7	-1,3
25 MISIR	1.143	740	-35,2	12.300	0,8	12.369	0,7	0,6
26 DANİMARKA	848	1.173	38,3	13.452	0,8	12.229	0,6	-9,1
27 CEZAYİR	806	1.447	79,6	8.003	0,5	11.774	0,6	47,1
28 İSRAİL	537	802	49,4	8.788	0,5	11.762	0,6	33,8
29 BELÇİKA	843	705	-16,3	11.753	0,7	11.673	0,6	-0,7
30 TÜRKMENİSTAN	298	915	207,0	10.162	0,6	11.281	0,6	11,0
31 KKTC	625	399	-36,2	8.238	0,5	11.262	0,6	36,7
32 İSVEÇ	988	1.209	22,4	7.398	0,5	10.592	0,6	43,2
33 YUNANİSTAN	343	443	29,3	10.168	0,6	10.078	0,5	-0,9
34 ÖZBEKİSTAN	749	863	15,2	8.689	0,5	8.987	0,5	3,4
35 GÜRCİSTAN	797	1.108	39,1	9.137	0,6	8.334	0,4	-8,8
36 ESTONYA	245	436	77,8	5.332	0,3	7.891	0,4	48,0
37 POLONYA	294	297	1,2	9.626	0,6	7.784	0,4	-19,1
38 TACİKİSTAN	190	99	-47,7	5.534	0,3	7.458	0,4	34,8
39 SİRBİSTAN	297	668	125,3	6.126	0,4	7.245	0,4	18,3
40 UMMAN	1.170	256	-78,1	3.837	0,2	6.663	0,4	73,6
41 TUNUS	977	380	-61,1	8.273	0,5	6.349	0,3	-23,3
42 JAPONYA	1.289	567	-56,0	8.903	0,5	6.331	0,3	-28,9
43 İRAN	139	449	223,2	3.498	0,2	6.115	0,3	74,8
44 YEMEN	22	2	-92,8	360	0,0	6.062	0,3	1.582,6
45 ARNAVUTLUK	416	470	13,1	4.847	0,3	5.956	0,3	22,9
46 KANADA	157	260	65,0	3.406	0,2	5.262	0,3	54,5
47 NORVEÇ	957	64	-93,3	2.959	0,2	4.822	0,3	63,0
48 MOLDAVYA	250	203	-18,8	4.305	0,3	4.809	0,3	11,7
49 BEYAZ RUSYA	249	497	99,2	4.442	0,3	4.338	0,2	-2,3
50 KOSOVA	326	294	-9,8	4.044	0,2	4.337	0,2	7,2
İLK 50 ÜLKE TOPLAMI	155.560	172.087	10,6	1.534.987	93,9	1.806.918	95,0	17,7
DİĞER ÜLKELER ve S.BÖLGELER	7.435	7.444	0,1	99.001	6,1	94.486	5,0	-4,6
AB (27) TOPLAMI	42.806	54.160	26,5	545.998	33,4	644.421	33,9	18,0
TOPLAM DERİ ve DERİ ÜRÜNLERİ İHRACATI	162.995	179.531	10,1	1.633.988	100,0	1.901.404	100,0	16,4